

Štev. 7.

V Ljubljani, 15. julija 1939.

Leto 56.

Vsebina: Pohlep po zemlji. — 100 nasvetov in pobud. — Nekaj misli k setvi ajde. — O ogrnjenju koruze. — Gnojenje strniščnih posevkov. — Nekaj misli o krompirjevi plesni. — Poletno obrezovanje špalirnega drevja po Loretteju. — Zalistniki. — Vinogradnikova premišljevanja. — Ali je škropljenje trte v cvetju škodljivo. — Tretja kop v vinogradu. — Več boljše krme. — Razstava plemenske živine na Prekmurskem tednu. — Nega parkljev. — Okrogli kmečki silos. — Perutnino na pašo! — Kaj bi morali vedeti o vitaminih? — Priprava marelične mezge. — Vlaganje sadja z brusnicami. — Vzgajajmo borbene zadružnike. — Društvene vesti. — Tržno poročilo. — Kmetijski šolski vestnik. — Književnost.

Pohlep po zemlji.

Ing. B. F.

Tako imenujejo naši narodni gospodarji željo po večjih površinah zemlje, ki se pojavlja pri kmetu takrat, ako njegovo gospodarstvo ne preživlja družine. Pohlep je grda lastnost in zato je potrebno točno določiti, kdaj je ta beseda upravičena, posebno z ozirom na naše slovenske razmere.

Kmetija je gospodarsko podjetje, ravno tako kot vsako drugo obrtno ali industrijsko. Tovarnar ga bo razširil, ko je preračunal, da bo z njegovo razširitvijo ne samo več produciral, temveč tudi več zaslužil. Dobro se zaveda, da bo moral zaposliti več delovnih moči in plačevati več davkov in drugih dajatev, več bo moral vložiti kapitala in od njega plačevati obresti. Zato bo najprej skušal, ali ne bi mogel sposobnost obstoječega podjetja povečati z manjšimi izpopolnitvami, ki omogočajo boljšo izrabo delovnih moči, ali sicer koristijo s tem, da se obrat ceneje in smotrneje vrši. Šele, ko postoječi ustroj podjetja ni mogoče na ta način še povzdigniti, bo mislil na razširitev in to le takrat, če računi kažejo, da bo podjetje vrglo več čistega dobička in ne samo več izdelkov, ki bi polnili skladišča.

Naš kmet se teh načel ne drži vedno, to pa zato, ker ni navajen računati v prvi vrsti z dobičkom, temveč presoja svoje podjetje le z vidika količinske produkcije. Ne presodi pa, ali bodo pridelki, ki jih bo pridelal

na dokupljeni njivi, isto tako rentabilni, kot na njivah, ki jih je do sedaj imel. Iz izkušnje bo vsakemu znano, da čisti dobiček dveh enako velikih njiv kljub isti pridelani količini ni enak, ker so pridelovalni stroški pri eni večji, bodisi samo vsled razdalje od doma in s tem zvezano izgubo časa, ali pa vsled večje potrebe gnoja in češčega obdelovanja. Če pa takšna njiva, ki zahteva večje pridelovalne stroške, še manj donosi, potem je posestvu le v škodo. Dostikrat je velika površina zemlje gospodarstvu samo v breme, prevelika muka za gospodarja in družino. To zemljo treba obdelovati, gnojiti, sejati, negovati posevke, požeti itd. Če kmet pri nakupu nove zemlje namerava z njo postopati tako, kot so to storili njegovi predniki, potem imajo narodni gospodarji prav, če trde, da je to pohlep. Če pa ima kmet vse možnosti, da bo novo zemljo vzorno obdeloval, tako da mu bo donašala vsaj iste dohodke, kot jih dosega na ostalih zemljiščih, potem je le vprašanje kapitala važno.

Naš kmet razpolaga redko kdaj z gotovino, da bi mogel kupnino takoj izplačati. Zato se skoro redno zadolžuje čim kaj dokupi, ali pa mora odprodati zaprežno in molzno živino, tako da mu zemlja ne koristi, ker jo nima s čim obdelovati in gnojiti. Kmečki dohodki so preveč nestalni, da bi se pri nakupih in večjih investicijah smelo računati s srečo v go-

spodarstvu na daljšo dobo, dokler se dolg ne odplača. Zato niso redki gospodarji, ki so propadli vsled zadolževanja, ko so dokupovali zemljo, posebno če so to storili v dobah, kadar je bila cena pridelkom v padanju. Dostikrat donos dokupljenega zemljišča niti za obresti ni zadostoval, ter je povlekel v propadanje tudi prejšnje nezadolženo posestvo.

Današnji časi so težki in če nas ne varajo slutnje, bodo za vnovčevanje kmetijskih pridelkov nastopile še bolj nepovoljne prilike ravno v naši državi. Ne smemo pozabiti, da dosežemo sedanje cene le zato, ker pridelke prodajamo na up v klirinške države. Nemogoče pa je, da bi se svetovno narodno gospodarstvo tudi v bodočnosti ravnalo po klirinškem sistemu. Prej ali slej se bode morala vsepovsod v mednarodni trgovini urediti izmenjava blaga na podlagi zdrave valute in takrat bo tudi konec preferencialov in sličnih ugodnosti, ki vzdržujejo pri nas cene pridelkom nad svetovno pariteto.

Radi tega moramo biti glede dokupovanja zemlje previdni. To svarilo velja naravno le za ona gospodarstva, ki so že sedaj zmožna brez spopolnitve ustroja in smotrnejše ureditve družino prehraniti, oblačiti in sploh preživeti. Taka gospodarstva so temelj države in bila bi velika narodnogospodarska in tudi nacionalna škoda, če bi vsled pohlepa po zemlji propadla.

Čisto drugače pa se postavlja vprašanje pri gospodarstvih, ki družine sedaj ne preživljajo. V omenjeni skupini gospodarstev pa razlikujemo dve podskupini. Pri eni je razpo-

ložljiva površina zemlje tako majhna, da bi bilo njeno povečanje nujno potrebno. Ker bi bil dokup zemlje potom zadolžitve zelo tvegan iz prej navedenih razlogov, je povečanje obdelovalne zemlje mogoče le takrat, če se pridobi potreben kapital s postranskimi zaslužki ali obrtjo. Mnogo pa je pri nas kmetijskih obratov, ki ne preživljajo družine, ker še delajo tako, kot so postopali njihovi predniki. Površina zemlje bi pri smotrnejšem upravljanju zadostovala, le znanja, podjetnosti in kapitala nima gospodar, da gospodarstvo spopolni. Če smo prej odločno odsvetovali nakup zemlje proti najetju posojila, smatramo, da neizbežen dolg za smotrnejšo ureditev obrata ni zvezan s tako velikim rizikom kot v prvem slučaju.

Seveda treba vsako preureditev dobro premisliti in preračunati, obiskati in pogledati pa tudi treba vzorno urejene obrate v okolici in predvsem na bližnji kmetijski šoli. Posvetovati se je tudi s sreskim kmetijskim referentom, ki bo dal mnoge koristne pobude. Po teh posvetovanjih bode marsikateri prišel na to, da bi mogel brez večjih stroškov razna poboljšanja sam izvršiti, če bi se le količkaj potrudil. Predvsem velja to glede boljšega obdelovanja polj in nege posevkov, pravilnejšega ravnanja z gnojem in gnojnicami, produkcije več in boljše krme za živino, ali pravilnejše oskrbe sadnega drevja itd., kar vse lahko lastna družina izvrši, če ima gospodar smisla za to in zna delo voditi in razdeliti. Gotovino bo rabil le za nabavo boljšega orodja in strojev, oplemenjenega semena, plemenske živine, umetnega gnoja in rastlin-

skih zaščitnih sredstev. Seveda ne bo teh izdatkov napravil naenkrat, temveč postopoma vsako leto nekaj, ter bo tako svoje gospodarstvo spopolnjeval. Za nakup neobhodno potrebnega stroja ali kakšne druge potrebsčine, ki preseza trenutno razpoložljivo gotovino, bo mogoče tudi kazalo, da se kratkodobno zadolži. Toda ta dolg mora biti v pravem razmerju z dobičkom, ki ga pričakuje od posestva in prihrankom radi uporabe novega stroja ali potrebsčine. Nikdar pa ne smemo kot merilo vzeti vrednost posestva, ker kmetovo načelo mora biti, posestvo je nedotakljivo, saj mora preživljati tudi njegove naslednike.

Površina zemlje ne narašča v istem razmerju kot število prebivalstva in zato bo zemlja pridobivala na važnosti, posebno če ne bo povečana v istem razmerju tudi možnost zaposlitve v industriji. Navaditi se moramo na misel, da četudi ne bo cena pridelkom večja, zemlja radi tega vendar ne bo cenejša. Toda to za kmeta ni važno, ker zemlja za njega predstavlja le sredstvo za dosego gotove količine pridelkov, ki so edini tržni predmet, s katerim sme računati, nikakor pa neko denarno vrednost, dokler hoče posestvo obdržati neokrnjeno zase in za potomstvo.

Radi tega o pohlepu po zemlji upravičeno govore narodni gospodarji, kadar kmet nakupuje več zemlje, kot je more pravilno in gospodarsko izkoriščati. Takšen kmet ni gospodar v pravem smislu besede, temveč je celo škodljivec za skupnost in državo, ker bi ta zemlja v drugih rokah preživljala več prebivalstva ali donašala več koristi narodnemu gospodarstvu.

Na polici je zapisano:

zavarovalnina	1.058 din
10% popusta	105 ..
	953 din
pristojbine	354 ..
	1307 din

Zavarovalnino razumem. Kaj so in kaj pomenijo pristojbine? Državni davek je malenkosten od premije. Prvo leto 2%, potem samo 0.2%. Poleg čiste premije zaračunavajo še posebne pristojbine po lestvici. Ali iz teh pristojbin plačujemo upravo, uradništvo i. dr. ali pomenijo čisti dobiček? Naj nekdo, kdor razume, to točno pojasni. Kaj je treba dveh izrazov, dveh imen za eno in isto plačilo!

Višina premije se deli na štiri razrede. Večja mesta plačajo najnižjo premijo, kmetije najvišjo premijo, kar je razumljivo in pravično. Takšnim kmetijam, ki ležijo blizu vode in kjer so v bližini požarne brambe, bi bilo pravično znižati zavarovalnino v izdatni meri. Seno, krmo, je bolje zavarovati za vse leto kakor samo za nekaj mesecev.

Zavarovalnica ne plača nikdar več kakor je predmet vreden. Pri kmetijskih hišah in gospodarskih poslopih se računa obraba ali amortizacija od 0.8 do 2.5%. Recimo, da je posestnik zavarovan že 40 let za 40.000 dinarjev. Če pogori, odračunajo 40% obrabe in bi dobil potemtakem samo 24.000 dinarjev, čeravno je ves čas plačeval za 40.000 din premije. Nam gre za gradbeno, ne za prometno vrednost, to se pravi, zavarovan sem zato, da si lahko postavim novo hišo, če me zadene nesreča.

Sicer pa amortizacija ni vedno in povsod na mestu. Naša hiša je n. pr. stara že čez sto let. Torej bi ne bila vredna nič. Vendar pa je danes gotovo več vredna kakor nekdanja nova in sem tudi več denarja vtaknil v popravilo kakor je stala nova. Vsa okna, vrata, podi so novi, streha je večkrat prekrita, imam vodovod, elektriko itd. Vse v najboljšem stanju; tu ni govora o kakšni obrabi ali manjvrednosti, ampak ravno nasprotno. Ravno tako je pri vseh gospodarskih poslopih, kjer se redno stalno popravilja, vzdržuje in celo zboljšuje.

Šele sedaj, ko pišem ta članek, sem prvokrat natančno pregledal sedanjo zavarovalno polico in našel več prav težkih, lahko usodnih napak. Sram me je takšne nepazljivosti in površnosti, ni me pa sram jo priznati in popraviti. Mogoče, da bo marsikdo na to pobudo točno in paz-

100 nasvetov in pobud.

Goričan.

3. Požarno zavarovanje. Pred leti sem plačeval vsakega 1. julija 1661 din letne zavarovalnine. Ker se mi je zdelo le predrago, sem pregledal lastne stare police in še pri sosedih, ki so bili zavarovani pri istih zavarovalnicah, in primerjal postavke. Našel sem, da plačujem previsoke procente.

Poiskal sem zastopnika druge zavarovalnice, mu pokazal polico, ga vprašal za svet, če bi se lahko pri njemu zavaroval ceneje. Pojasnil mi je, da pred kakšnim letom bi to lahko napravil — danes ne več. Vse zavarovalnice so sklenile dogovor, da

bodo računale premije po istem ključu, po eni lestvici, in nobena ne bo tekmovala drugi z nižjimi cenami.

Pritožil sem se nato pri zavarovalnici, češ da so mi premijo previsoko zaračunali. Nato so mi znižali premijo pri isti zavarovani vsoti za 354 din. Kdor si svojo kožo ne zavaruje sam — mu bo slečena.

Nekdaj sem plačeval premijo kakor je predpisano za vse leto naprej. Danes pri teh tako poslabšanih denarnih razmerah plačujem v obrokih, tako da je vedno plačana za kak mesec naprej, ker drugače ne morem.

ljivo pregledal svoje police in nazadnje ugotovil, da ni nič boljši od mene. Napake so sledeče:

1. Gospodarsko poslopje pod št. 2 je zavarovano prenizko, št. 3 pa previsoko.

2. Pod št. 7 je zavarovana drvarnica, stavbna vrednost 2000 din. Običajno je drvarnica polna drv, katera so več vredna kakor stavba, pa niso zavarovana.

3. Pod št. 13 je zavarovana slamoreznica in čistilnica za 5000 din. Čistilnice ni več tam, slamoreznica je zavarovana previsoko.

4. Nova stiskalnica, 2 sadna mлина, cirkularka so zavarovani veliko prenizko.

5. Pod št. 15 sta zavarovana 2 vozova, napačno pod št. 7 (drvarnica namesto pod št. 8) kozolec.

6. Pod št. 3 smo imeli nekdanj malo krme, večinoma vse na kozolcu. Danes je večina pod št. 3 in manj pod št. 8 na kozolcu. Treba postavke spremeniti.

Devetnajst, morda celo več zavarovalnih bank izkorišča zavarovalno polje v naši državi in odnašajo letno kdo zna koliko stotin milijonov čistega dobička. Ko bi ne neslo obilnih obresti, bi se tuji velekapital ne vtikal s tako vnemo in žilavostjo v to panogo.

Zavarovanje je nujno, važno in potrebno za vsakega gospodarja. Nobena statistika nam ne pove, koliko gospodarjev sploh ni zavarovanih.

Nujno potrebno je, da vzame že enkrat vsaj začasno država ali banovina zavarovalne zadeve v roke. Zavarovalnice se ne dajo kar tako ukiniti, kar tudi ni treba. Država uvede splošno prisilno zavarovanje vseh poslopij po enotni, zelo nizki cenitvi. Kvadratni meter bi se zavaroval po 100 do 150 in 200 din. V kolikor je to komu prenizko, zavaruje višje in vse ostalo drugo pri zavarovalnici. Vsak ima pravico znižati svojo premijo pri zavarovalnici za kolikor je obremenjen pri državi.

Vsa potrebna dela bi izvrševale: občine, davkarije in banovina. Uradnikov je dovolj, naj se zaposlijo s praktičnim, za narod koristnim delom.

S tem bi dosegli, da bi bila vsa poslopja v državi zavarovana vsaj za nizko vrednost in bi se zavarovalnina z lahkoto znižala več kot za polovico. V ta namen je tudi nujno potrebna sprememba kazenskih določb za požigalca. Tatvino, rop, uboj razumem, požigalca ne. Zlonamerno uničevanje gospodarskih življenjskih

vrednot in potrebščin bi se moralo kaznovati strože kakor uboj. Požigalce je treba iztrebiti na kakršen koli način iz človeške družbe. Pač trpimo od lastnih in tujih napak in pogreškov.

Na svetu je tako slabo in neprijazno, ker mislijo ljudje samo na sebe in lastno korist, se ne zavzemajo za zatirane in izkoriščane in ne odstranijo tistih, ki delajo škodo in krivico. Vsem javnim delavcem veli stari pregovor: Pustite osebne zadeve — za javne skrbite. Kdor tega ne stori, kot zastopnik naroda ni kaj prida.

Poljedelstvo.

Nekaj misli k setvi ajde.

Ing. Kranje Ivan.

Ajda je naša najmlajša rastlina z zrnatim semenom. Prištevamo jo k žitu, čeprav po zunanjih znakih — v botaničnem oziru, ne spada v to skupino. Pradomovina ajde je Azija. Od tam so jo verjetno pastirski Mongoli ob svojih selitvah prinesli tudi v Evropo.

Ajdo delimo v glavnem v dve skupini:

1. Oblike z rdečkastimi cveti, h katerim prištevamo navadno ajdo (sorti: siva in črna ajda) in japonsko ajdo.

2. Oblike z rumenozelenimi cveti, h katerim spada tatarska ajda in japonska velikanka.

Seme je pri večini ajd trirobno; izjemno dobimo tudi izmaličena zrna z 2, 4 in več robovi. Navadna ajda ima gladke robove s krili ali brez njih. Krilato ajdo pridelujejo predvsem v vzhodnih državah, nekrilato pa na zapadu. Hektolitrska teža nekrilate ajde je navadno vedno večja kot pri krilati ajdi.

Zrno japonske ajde je podobno semenu navadne krilate ajde, ima pa bolj razvita obrezana krila.

Tatarsko ajdo (turška, nora, ciganska ajda, korošica) sejejo predvsem v Sibiriji, kjer jo dobimo še tudi divje rastočo. Njeno seme je manjše od navadne ajde in ima razmeroma precej debelo lusko. Ploskve so zgubane in imajo po sredi brazdice. Krila nadomeščajo valovito nazobčana rebra.

Pri japonski velikanki so ploskve še bolj zgubane, rebra pa manj nazobčana.

Posebno prehodno obliko tvori ržena ajda, ki je dobila ime po po-

4. Svinjske hleve je bilo treba razkužiti. Imel sem ravno nekaj zelene (železne) galice doma. Raztopil sem jo 1 kg v topli vodi in vлил v belež. To je dalo lepo, zelo prijetno rumeno barvo. Malo galiče da svetlo, veliko temnorumeno barvo. Barva se mi je tako dopadla, da sem dal pozneje vsa poslopja, tudi hišo s tem prebeliti. Če je večja stavba, se mora napraviti obenem dovolj beleža. Če ga zmanjka, se ne zadene več ravno tisti odtенок barve.

Takšno pleskanje je lahko enostavno, čedno, prikupno, poceni, razkuževalno in trpežno.

dobnosti svojega sivega semena s semenom rži. Ploskve so bolj zgubane kot pri tatarski ajdi, vendar pa manj kot pri japonski velikanki in imajo samo eno brazdico v sredi.

Prava, navadna ajda je enoletna rastlina. Njeno pokončno stebelce je 30—60 cm visoko, zraste pa lahko celo do 130 cm. Sok vseh delov zelene rastline je močno kislega značaja, ker se nakopiči v stanicah obilo kristalov oksalnokislega kalcija. Pri gnojenju z nitrati, na pr. s čilskim solitrom, se število teh kristalov lahko še poveča. V vseh stopnjah rasti ajde dobimo v vseh delih rastline tudi soli solitrove kisline.

Korenina je vlaknasta (nitkasta) s 3—5 mm dolgimi korenskimi kosmatinami.

Ena rastlina ima lahko do 40.000 cvetov, ki stoje kot grozdi v vrhnjem in listnem kolencu. Najprej se odpirajo cveti na vrhu glavnega stebelca, nato pa slede drugi od vrha navzdol. Cveti stranskih vejic cveto v istem vrstnem redu, vedno od vrha navzdol. Cveti se odpirajo od sedme do enajste ure dopoldne in sicer največ zjutraj od pol osmih do pol devetih. V cvetu, ki se odpre ob sedmih zjutraj, praše prašniki do osmih zjutraj, torej eno uro. Med peto in sedmo uro zvečer se cveti zapro. Približno polovica cvetov, cvetočih ta dan, cvete naslednjega dne še enkrat, a verjetno samo takrat, če se niso oplodili. V normalnih razmerah cvete ena rastlina 32 dni, deževno vreme ob cvetnji pa znatno podaljša trajanje cvetenja.

Seme je 4,2—6,2 mm dolgo, 3,0 do 3,7 mm široko in 2,4—3,4 mm debelo.

Teža 1000 zrn znaša 19—27 gramov, hektolitrska teža pa 55—70 kg.

Na rastne činitelje ajda ne postavlja kakšnih posebnih zahtev. Sicer je zelo občutljiva proti slani, vendar jo zaradi kratke vegetacije sejejo tudi v severnih državah. Tatarska ajda je mnogo manj občutljiva za mrz. Za dozoreenje rabi ajda v celoti 1000 do 1200° C. Kot strniščni posevek uspeva ajda najbolj v krajih, kjer uspeva koruza in vinska trta, ako jo sejemo v nižinskih legah. Kot glavni posevek pa jo lahko sejemo tudi do 800 m nadmorske višine. Ob setvi mora biti vreme suho. Do cvetenja zahteva ajda srednjo, zmerno vlago, ob cvetnji in zorenju pa čim bolj suho vreme. Ajdi zelo škodi toča. Ob cvetnji so zelo škodljivi tudi močni in pretopli vetrovi, ker zelo izsušijo zemljo. V prevlažni zemlji ali sploh v vlažni klimi napravi ajda obilo zelene listne mase na škodo cvetnih nastavkov, razen tega pa tudi bolj pozno dozori.

Ajda je rastlina lahkih zemelj, uspeva pa tudi na težjih tleh, če so dovolj rahla in ne prevlažna. Na težkih glinastih, lapornatih in apnenih tleh ne uspeva (ajda sovraži apno!). Glede oblike rastlinskih hranil v zemlji nima ajda posebnih zahtev, ker imajo korenine, čeprav zavzemajo majhno površino, s svojimi sokovi bogato moč raztapljanja sicer v vodi netopnih hranil. Tako je na pr. dokazano, da izrabi ajda lahko tudi težko topne vire fosforjeve kisline iz podolskih fosforitov, a pšenica ne more niti mnogo lažje topne fosforjeve kisline iz amorfnihi fosforitov. Ajda je zelo odporna tudi za kisline v zemlji, kar za pšenico in ječmen ne moremo trditi. Vzlic temu pa uspeva ajda le najboljše, če je reakcija zemlje čim bolj nevtralna. Zato ji tudi alkalično gnojenje mnogo bolj prija kot kislino. Ajda se zadovolji tudi z malo kultivirano zemljo. Raste celo na zemlji, ki je bila šele pred kratkim prvič obdelana in ima sicer slabe lastnosti (gozdna zemlja). Razen tega se zadovolji ajda tudi še z nepremokrim (osušenim) barjem.

Tudi glede zapleveljenja tal nima ajda posebnih zahtev. Kmalu po setvi razvije mnogo listne mase, v kateri se plevel dobesedno zaduši.

V kolobarju lahko uvrstimo ajdo poljubno. Pri nas jo sejemo skoraj samo kot strnišnico za ozimnim žitom. Kot glavni posevek sejemo ajdo šele koncem maja, da se izognemo verjetnim poznim spomladanskim slanam. Pred setvijo strniščne ajde strnišče samo plitvo preorjemo in pobranamo, a posejano seme nato še

enkrat plitvo pobranamo. S tem je že vse delo do žetve končano. Setev naj ne bo pregosta. Izvršimo jo ročno ali s strojem. Strojna setev je vsekakor boljše, ker se seme enakomerneje razdeli in ga tudi manj potrebujemo. Globina setve naj znaša 2—4 cm. Kot pri drugem žitu vzamemo tudi pri ajdi za setev vedno le boljše seme. Pridelek ajde je že po navadi nesiguren, ako pa posejemo še slabo seme, tedaj pač ne moremo pričakovati dobre žetve. V Sloveniji posejemo ročno na ha povprečno 100 kg semena, a s strojem povprečno 50 kg na ha. Sicer pa je pri nas poraba semena za ročno setev zelo spremenljiva in znaša v različnih srezih od 60—270 kg na ha.

Praviloma ajdi s hlevskim gnojem ne gnojimo, ker s tem gnojimo že predposevku. Ajda odvzame zemlji manj dušika, pač pa več fosforjeve kisline in predvsem več kalija. Dodajanje hlevskega gnoja in dušika v katerikoli obliki ima za posledico, da se bohotno razvije zelena masa na škodo izgradnje semena, ki zaostane v rasti. Za dober pridelek ajde so najbolj učinkovita gnojila: pepel, kalijeve soli in soli fosforjeve kisline. Ker so vse naše zemlje bolj ali manj revne na fosforjevi kislini, reagira ajda zelo dobro na dodatek fosfornih gnojil, predvsem na hitro učinkujoči, lahko topljivi superfosfat.

Čas cvetenja, ki nastopi pri ajdi zelo zgodaj in traja razmeroma precej dolgo, je kritičen za pridelek ajde. Večkrat ne da ajda nobenega pridelka v semenu, čeprav bujno cvete. Vzrokov za to je lahko več. Tako na pr. kvarno učinkuje velika vročina in suša, megla, dolgotrajno deževje (stanice prašnikov popokajo v deževnici), močni vetrovi (pri trajnem suhem vetru se plodnica zvije skupaj in posuši), velike spremembe v temperaturi itd. Nekateri skušajo razjasniti vzrok manjšega pridelka tudi na ta način, da žuželke ne morejo oprasiti raznovrstnih cvetov (pri nekih cvetih so prašniki daljši kot brazde ali pestiči, pri drugih pa narobe). Koršinsky in Montverdé sta s poskusi dognala pri ajdi tujo oplodnjo in opozorila na važnost žuželk za to opravilo. Normalno oprasje cveti z dolgimi prašniki cvete z dolgimi pestiči (legitimno oprasenje). Legitimno oprasenje med cveti z dolgimi prašniki in cveti s kratkimi pestiči ali narobe pa znaša samo 1/3 legitimnega oprasjenja. Lebedjanec deli vzročnike oprasjenja po jakosti takole: 1. žuželke, 2. tresljaji, 3. veter. Če ne učinkuje vsaj eden

teh vzročnikov, tedaj pridelka navadno ni.

Žetev opravimo navadno takrat, ko dozori že dobršen del zrnja. Celotne zrelosti ne čakamo, ker je čas zorenja preveč razvlečen, a razen tega se lahko pri prepozni žetvi seme že močno osipa. Najbolje je žeti zgodaj zjutraj, ko je na rastlinah še rosa, ker se vlažna zrna mnogo manj osipajo ko suha.

Pridelek ajde je povprečno manjši kot pri ostalem žitu in se giblje med 0—16 dz na ha, a v izjemnih slučajih je lahko še nekaj večji.

Svetovna produkcija se je sicer začela omejevati v setvi ajde radi zelo nesigurnega pridelka, odvisnega od že omenjenih vzrokov, a v Sloveniji je ostala z ajdo posejana površina nespremenjena. Ajda nam je kot strnišnica zelo dobrodošla zrnata rastlina. Kmetije so majhne, zato gospodarimo intenzivno, izkoriščujoč vsako ped rodovitne zemlje ob vsakem ugodnem času.

Po kemični sestavi zrna je ajda podobna žitu. V oluščnem zrnu je množina beljakovin in ogljikovih hidratov skoraj ista kot v žitu, surovih vlaken pa je celo nekaj manj kot v pšenici in rži. Radi take sestave je povsem opravičljivo, da prištevamo ajdo k žitu. Pravega vlečca, ki je važen za sposobnost moke za peko, ajda nima, zato tudi ajdove moke ne moremo same uporabljati za kruh. Razen škroba, katerega je v zračnosuhem oluščnem zrnu 65—67%, je v ogljikovih hidratih še 1—2% sladkorja in 4—5% sladkorjem podobnih snovi.

Luske, katere predstavljajo pri predelavi ajdovega zrnja v moko odpadek v višini 15—20%, lahko pokrmimo prašičem, porabimo za kurjavo, ali pa iz pepela pridobivamo pepeliko.

Ajdovca (ajdova slama) nima posebne krmilne vrednosti, a po njeni kemični sestavi in prebavljivosti jo uvrščamo med žitno slamo in slamo stročnic. Pri krmljenju z ajdovo slamo moramo biti zelo previdni, ker lahko pod vplivom svetlobe in toplote deluje kvarno na zdravje živine (vnetje kože in izpadanje dlake!). Navadno vzamemo vedno manj ajdovce ter jo pomešamo s senom in drugo slamo. Ker ima pepel ajdove slame 32—40% kalijevega oksida, ajdovco tudi lahko predelujemo v pepeliko. V glavnem porabimo ajdovco za steljo, ker daje prav dobro gnojilo.

Zelena ajda lahko tudi podorjemo za zeleno gnojenje. Njena vrednost

v to svrhu pa je znatno manjša od vrednosti lupine, detelje, lucerne, esparzete itd., ker te rastline predvsem bogatijo zemljo z dušikom, katerega usvajajo iz zraka na korenincah živeče bakterije.

Radi ugotovitve vrednosti in sestave naših domačih ajd, sem izvršil preskušnjo 20 vzorcev semena iz raznih srezov v Sloveniji. Uspehe preiskav podajam v naslednji razpredelnici, kakor sledi:

Tekoa številka vzorca	Srez	Sorta	Teža 1000 zrn v gramih	Hekto- litrska teža v kg	Lusk v %	Vode v %	Suro- vih belja- kovin v %	Surove tolščice v %	Brezdu- šičnih ekstrak- tivnih snovi v %	Suro- vih vlakn v %	Pepela v %
1	Brežice	siva	23.4	73.25	19.2	12.7	11.3	3.1	61.4	9.3	2.2
2	Dolnja Lendava	siva-črna, dom.meš.	24.4	68.00	20.8	11.7	11.9	3.0	58.1	13.2	2.2
3	Dolnja Lendava	siva	19.9	69.00	20.5	12.5	11.6	3.1	59.6	10.8	2.4
4	Gornji Grad	črna domača	20.5	59.70	19.7	13.5	13.9	3.1	53.6	13.2	2.7
5	Gornji Grad	siva domača	16.6	65.50	22.9	12.8	12.6	2.7	55.0	14.2	2.7
6	Kočevje	črna domača	24.8	71.00	20.6	12.2	13.6	3.2	57.6	11.5	1.9
7	Konjice	siva domača	21.7	65.50	19.9	12.8	13.4	3.5	55.5	11.4	3.4
8	Kranj	črna domača	25.5	71.00	21.6	12.5	12.6	3.1	57.5	12.1	2.1
9	Krško	siva-črna meš.	22.6	63.50	20.4	12.6	11.9	2.7	58.5	12.2	2.2
10	Ljubljana, okolica	črna domača	21.3	57.00	24.3	12.5	13.2	3.0	55.9	13.1	2.3
11	Ljubljana, okolica	črna domača	19.3	56.50	26.7	12.0	12.4	2.8	53.0	17.6	2.1
12	Laško	siva francoska	19.6	67.00	20.5	12.9	12.8	2.9	56.9	12.4	2.1
13	Ljutomer	siva domača	22.2	68.00	19.4	13.0	13.3	3.2	54.9	13.2	2.5
14	Logatec	siva francoska, prašna	18.4	70.75	20.8	12.4	12.3	2.9	59.9	10.2	2.4
15	Murska Sobota	siva	20.2	69.50	21.3	12.8	11.8	3.4	58.0	11.8	2.2
16	Murska Sobota	črna-siva meš.	21.4	65.50	20.4	12.4	13.0	3.0	58.2	11.3	2.1
17	Novo mesto	siva	17.1	55.00	22.8	12.5	13.1	3.2	53.2	15.2	2.8
18	Prevalje	črna prašna	22.4	66.50	20.8	12.9	13.3	3.1	57.6	11.2	2.0
19	Prevalje	črna strniščna	20.3	61.50	23.3	13.3	13.7	2.5	52.8	15.6	2.1
20	Ptuj	siva-črna meš.	22.1	68.00	19.8	12.7	12.3	3.1	56.8	12.6	2.5

O ogrnjenju koruze.

Ing. B. F.

Ko sem bil pred vojno leta 1912. na praksi na nekem slavonskem velikem posestvu, me je upravitelj posebno opozarjal na to, da se mora koruza ogrniti, ker sicer koruza manje rodi in jo vsak malo močnejši veter rad poleže. Po vojni, leta 1919., sem bil nastavljen na veleposestvu grofa Pejačevića v Rumi in sicer na znani semenogojki postaji. Pri selekcijskih delih pri koruzi se je pokazalo, da je treba ogrnjenje koruze opustiti, ker otežuje opazovanje na odpornost rastlin proti poganjanju, ki naj bi bila odlika novih oplemenjenih vrst. Zato selekcijska postaja že nekaj let poprej koruzo ni več ogrnila, temveč je zemljo pustila ravno. Pač pa se je koruza s sprego 3—4 oprasila s planetom in le v vrstah z motiko okopala. Kmalu se je pokazalo, da je ta način nege koruze boljši ter se je zato ogrnjenje koruze opustilo tudi na vseh poljih posestva.

Leta 1922. sem nastopil službo na drž. posestvu Belje. Pri selekcijskih delih sem pri koruzi isto tako postopal, kot sem to videl v Rumi. Propagiral sem novi način nege koruze tudi pri upraviteljih kmetijskih

uprav. Večina upraviteljev je bila starejših, nekateri so celo že čez 40 let delovali na posestvu. Seveda so vsi odklanjali novi način in posebno eden me je z ogorčenjem zavrnil, češ vi mladi bodete že spoznali, da je stara praksa edino prava. Priznati moram, da je imel starina v marsikateri drugi zadevi prav, ali kar se ogrnjenja koruze tiče, pa mi je pred upokojitvijo leta 1927. le dal svoj prav. K temu so ga namreč prisilili donosi, ki so jih dosegli mladi upravitelji na onih poljih, kjer so uporabljali novo metodo. Zadnje leto je tudi starina tako postopal in mi godrnjaje priznal, da imajo tudi novotarje včasih svojo upravičenost. Takrat se je že na vseh poljih negovala koruza brez ogrnjenja, a to ni bila mala površina, saj seje Belje okoli 4000 kat. oralov koruze!

Tega izkustva se spominjam sedaj, ko nastopa čas, da se koruza ogrne, ker le redko se v naših krajih vidi koruzno polje, ki ni ogrnjeno.

Vsak poljedelec je opazil, da če ogrne koruzo in s tem okoli stebila privleče novo zemljo, da začne koruza pri prvem kolencu nad zemljo

poganjati nove korenine. Te korenine vise od začetka v zraku upognjene navzdol, dokler končno ne zrastejo v zemljo. Nove korenine za prehrano rastline niso od velikega značaja, še manj pa morejo rastlini preskrbeti vodo, ker ne segajo globoko v zemljo, temveč ostanejo na površini. Pač pa troši rastlina za njihovo rast mnogo hrane in vode in zaradi tega zastane rast drugih organov rastline, dokler se nove korenine same ne morejo hraniti. Posebno škodljivo pa občuti rastlina zastoj rasti v prvotni korenini, od katere zavisi odpornost proti poganjanju. Če namreč prvo koreninsko omrežje ni dovoljno razvito in ne seže globoko v zemljo, se rastlina ne more pravilno prehranjevati, trpi dostikrat zaradi suše, ker ne sežejo korenine v spodnje vlažne sloje, nastavi manj in krajše stroke in prvi večji vihar jo prevrže.

Ogrnjenje povzroči večje osušenje nagnjene zemlje, ker se potem poveča površina, ki se izpostavlja soncu in vetrovom. Pa tudi dež laže odteče, tako da voda ne pride do korenin, temveč v vmesnih jarkih odteče ali pronica. Da je ogrnjenje težje delo kot prašenje, to je vsakemu znano. Zaradi ogrnjenja pa imamo tudi več dela, ko pospravimo koruzo, ker moramo za druge posevke polje zopet poravnati. V praksi smo izračunali, da smo pri jesenskem oranju porabili na ha 3 nadnice več, kot pa če koruza ni bila ogrnjena.

Posebno škodljivo se je izkazalo ogrnjenje na lahkih zemljah in na

Gnojenje strniščnih posevkov.

Z žitom smo izčrpali dosti rastlinske hrane, ki bi mogla primanjkovati strniščnim posevkom. Pri ajdi pridejo predvsem v poštev fosforna gnojila, ker za dovajanje kalija, ki ga tudi dosti rabi, je sedaj že prepozno in smo ga prav za prav morali že dati glavni strni. Pač pa je uporaba superfosfata vedno dobičkonosna. V primerih, kjer zemlji primanjkuje tudi dušika, posebno na lahkih zemljah, priporočamo tudi uporabo nitrofosfa, ker apneni dušik, ki je v tem gnojilu primešan, pospešuje razpadanje strnišča, ki vsebuje dosti kalija, katerega more rastlina še izkoristiti.

Strniščna repa bo na poljih, ki niso bila gnojena s hlevskim gnojem, prav hvaležna, če ji dodamo nekoliko apnenega dušika. Razlogi so isti, kot zgoraj opisano, ker kot je znano, vse repe rabijo dosti kalija in dušika. Poskusi so pokazali, da z malim dodatnim gnojenjem lahko dosežemo tudi dvojne donose.

Gnojila dobite v skladiščih Kmetijske družbe.

njih, ki leže na padinah hribov. Četudi koruza prav štedljivo izkorišča vlogo, vendar jo rabi zaradi svoje velikosti zelo veliko. Zato moramo vlogo čuvati, da je na razpolago takrat, ko jo rastline najbolj rabijo. V plodnih podonavskih ravninah ocenjujejo kmetje donos koruze po stanju vlage v zemlji 10 dni pred cvetenjem metlice in 20 dni po tem. Če je takrat zemlja dovoljno vlažna ali če pade močnejši dež, pričakujejo normalno odcvetenje in oprasenje strokov, kakor tudi pravilno rast strokov. Od vlage v zemlji v tem času torej zavisi v mnogem donos. Seveda lahko tudi avgustovska suša še marsikaj pokvari, toda ono, česar rastlina v juliju ni zametla, to tudi poznejše ugodno vreme za razvitek ne more nadoknaditi.

Že iz povedanega sledi, da je prva dolžnost poljedelca, da očuva v zemlji vlogo, ki jo koruza v omenjeni rastni dobi zelo veliko rabi. Zato bo vsak napreden kmetovalec prenehal z ogrnjenjem koruze in bo raje prašil s planetom ali ročno okopal brez ogrnjenja. Tako se najmanje zemlja prevrne in tudi vlaga najmanje izpareva.

Prvo prašenje se opravi, ko ima koruza že 3—5 listov. Kot pravilo je treba upoštevati, da se naj koruza 3—4 krat oprasi in sicer nikoli preveč globoko, temveč le toliko in vedno takrat, da se uniči pravočasno plevel in da ostane zemlja na površini vedno drobno grudasta. Ta drobni površinski sloj namreč ščiti vla-

go spodnjih slojev. Amerikanci so s poskusi dokazali, da odvzame korozi plevel največ hrane in vlage. Izračunali so, da če bi koruza mogla izrabiti vso hrano in vlogo, ki jo sicer potroši plevel, bi bil donos koruze najmanje še 1krat tako velik. V praksi smo se sami o tem prepričali in zato se nam je na Belju dobro izplačalo tudi do 6kratno prašenje, seveda če smo ga mogli zaradi drugih opravkov opraviti, kljub večjim izdatkom. Opozoriti pa treba, da ako v času največjega razvoja koruze često pada dež, da takrat prašenje ne koristi, ker postane zemlja preveč sipka, česar koruza ne ljubi. **Zato zavisi prav za prav obilen donos koruze vedno od globokega zimskega oranja, plitkega poravnanja brazde pred setvo, ne prezgodnje setve in pravočasnega prašenja.**

Če danes prepotujemo plodne ravnine Donave, bomo le redko našli še koroza, ki bi bila ogrnjena. Izjeme je videti le še pri zaniknih gospodarjih ali pa na močvirnatih zemljah, kjer je ogrnjenje celo potrebno, da se zemlja čimprej osuši, ker tudi prevelika vlaga korozi škoduje, kot je splošno znano.

Kdor ne verjame, naj poskusi na lastnem polju in naj nekoliko vrst ne ogre. Sicer letošnja deževna rastna doba mi ravno najbolj pripravna za te poskuse, ker bi bile razlike bolj očitne, če bi imeli sušo, toda če bo po cvetenju nastopila suša, kar je pričakovati, bo tudi letošnji poskus dokazal upravičenost nege koruze brez ogrnjenja.

ki se razvijejo iz micelija v listu. Le-ta prodre skozi liste reže v notranjost, a v listu samem razvije haustorije, s katerimi parazit sesa hrano. Te limonastorumen konidije na konidijskih nosilcih odpadejo, veter jih raznaša na zdrave rastline. Razvoj gre dalje, nastajajo zoospore (6—16), katere se gibljejo s tkv. cilijami. Tekom časa te cilije odpadejo, sklijejo v klično cev, a ta ponovno prodre skozi listno režo v list. Parazit napada tudi steblo in po njem gomolj. Na gomolju vidimo inficirana mesta, meso zatemni, a v medprostorih celic se razvije nova razvojna stopnja glivice hife. Pri veliki vlagi se pojavljajo konidije tudi na gomolju v formi bele prevlake.

Bolezen se širi najbolj v vlažnem in toplim poletju. Najugodnejša temperatura za razvoj zajedalca je 20 do 22° C. Pri teh pogojih se po nekaj dne razvijejo konidije in zoospore. Zemlje, bogate na dušiku kakor tudi lahka tla, pospešujejo razvoj bolezni, medtem ko fosforne snovi in težka tla obratno delujejo. Razne sorte krompirja so različno odporne, vendar sta klima in tla najvažnejša činitelja — za to bolezen.

Kako se branimo?

- razkuženje gomoljev,
- škropljenje listov.

Razkuženje gomoljev. Gomolji se 5 tednov pred saditvijo namačkajo 24 ur v 2% bordoški brozgi, potem operejo s čisto vodo in osušijo. Dogodi se, da brozga uniči katero očesce ali se količina škroba poveča. Mogoče je glivico v gomolju uničiti s toploto 42—43° C skozi 4 ure, kar pa je praktično v kmečkih gospodarstvih težko izvesti.

Obramba lista: Listje škropimo z 1% bordoško brozgo in to prej kot se bolezen pojavi, ker sicer je ves trud zaman. Škropimo čim opazimo prve znake. Po 3 do 4 tednih škropimo ponovno. Na 1 ha rabimo 120—160 l brozge. Priporočamo škropiti vnaprej, četudi še ni bolezni, kajti škropljenje se vsekakor izplača. Rast zelenih delov rastline se za 5 tednov podaljša.

Nekaj misli o krompirjevi plesni.

Ing. Sorec Egon.

Mislím, da ni potrebno razpravljati o važnosti krompirja. — Vemo, da je eden glavnih prehranjevalnih produktov, a važno in vidno vlogo igra tudi na velikem področju gospodarske tehnike v industriji špirita.

Moj namen je, da na tem mestu opišem v nekaj stavkih glavnega in največjega glivičnega sovražnika krompirja, t. j. plesen *Phytophthora infestans*, ki je najbolj razširjena krompirjeva bolezen. V Evropi so jo poznali že l. 1830. Zanesli so jo iz države Chile z guano gnojem. Krompirjeva plesen se pojavlja vsako leto. Njena večja ali manjša aktivnost zavisi od vremenskih pogojev in pa od večje ali manjše odpornosti rastline same. Bolezen napada liste, steblo in gomolje. Pojavi se nekako

v sredini poletja. Takrat zapazimo na robu lista temnorjave do črne pege, ki se vse dalje širijo, tako da se okužijo vsi zeleni deli, ki so važni za proizvodnjo škroba. V vlažnem vremenu in ob ugodnih prilikah postane na robovih cel list bel. To so tzv. konidijski nosilci s konidijami,

Sadjarstvo.

Poletno obrezovanje špalirnega drevja po Loretteju.

„Gromska strela! Da bi koklja brenila vse propagatorje zimskega in poletnega obrezovanja, pa naj se zavzemajo za Gaucherja, Pekruna, Böttnerja in ne vem še koga!“ po-

reče ta ali oni sadjar, ki goji špalirno sadno drevje na svojem vrtu, ko bo prečital zgornji naslov. „Obrezoval sem s knjigo v roki po tej in oni metodi, in kaj sem dosegel? Lepo

razvrščene veje, sadja pa — nič.“ Le počasi, prijatelj! Sam sem nešteto krat videl „odlično“ obrezane špalirje brez plodov, a sem tudi kmalu spoznal, da je sadjar obrezoval drevo „kar na slepo“, t. j. gledal pri tem le na obliko, ne da bi upošteval najosnovnejša pravila obrezovanja. Obrezovanje — zimsko in poletno — po metodah Gaucherja, Pekruna in dr. zahteva znanja, temeljitega znanja. Pravilno obrezano drevo mora roditi, pa ga obrezuj po tem ali onem načinu. Res pa je, da ni še „dober“ obrezač tisti, ki je morda prelistal debele strokovne knjige, ki so jih napisali zgoraj navedeni strokovnjaki. Teorija in praksa sta kaj različna pojma.

Vendar pa mislim, da mi ne bo nihče oporekal, če trdim, da prisilimo s pravilnim obrezovanjem drevo, da nam redno in bogato obródi. Zato menim, da bomo ljubitelji špalirnega sadnega drevja še nadalje obrezovali in sicer po načinu, ki nas bo morda bolj zadovoljil, kot so nas n. pr. Gaucherjev, Pekrunov in Böttnerjev.

Ali pa je Lorettejeva metoda obrezovanja dovolj preizkušena, da jo smemo brez pridržkov uporabljati? Saj je minilo komaj 30 let, odkar je poznana. Začetnik ji je Lorette, profesor na francoski akademiji za sadjarstvo. Nekateri sadjarski strokovnjaki sicer menijo, da zdaj ni čas „eksperimentirati“ in zato zavračajo Lorettejevo in seveda tudi vsako drugo metodo. Jaz pa menim, da ne bo naše narodno gospodarstvo utrpelo nobene škode, četudi se zavzamemo za Lorettejev način obrezovanja špalirnega drevja. Saj goje špalirno drevje le prav redki posamezniki, po večini lastniki manjših vrtov po mestih in tu in tam kak sadjar — ljubitelj na deželi.

Lorettejev način obrezovanja tudi ni nobena novotarija, saj se v bistvu ozira na povsem naraven fiziološki razvoj drevesa. Drevo obrezujemo poleti šele tedaj, ko rašča že pojema in so **poletni poganjki kot svinčnik debeli ter začenjajo leseneti**. Po starih obrezovalnih metodah smo poganjke pincirali t. j. prikrajševali že v maju. In kaj smo dosegli? Ker je bilo tedaj drevo v polnem soku in razvoju, so pognali iz prikrajšanih mladik kaj kmalu stranski poganjki, ki jih je bilo treba čez par tednov zopet prikrajšati in čez nekoliko tednov še v tretje. Na ta način ni bilo pinciranja konca ne kraja. In posledica? Dobili smo brez števila poganjkov, seveda brez cvetnega popja in brez — plodov.

Po Loretteju pa začnemo obrezovati šele proti koncu julija in v avgustu, ko so posamezni poganjki kot svinčnik debeli in že začenjajo na spodnjem koncu leseneti. Po tej metodi je poglavitno, da odrežemo poganjek pravočasno, ker s tem drevo prisilimo, da uporabi vso svojo moč in silo za razvoj cvetnega popja in da preprečimo nepotrebno izgubo sokov. Odganjke svinčnikove debelosti, ki so pognali na starem lesu, prikrajšamo na 1—2 cm (t. j. pustimo 3—4 liste od listne rozete, ki se nahaja na začetku odganjka). Ako pa manjka na posameznem odganjku listna rozeta, prikrajšamo poganjek nad 3. listom. Nikdar pa ne smemo puščati 1—2 cm dolgih štrcljev brez listov. Letošnjih poganjkov, ki so pognali iz lanskega vodilnega odganjka, pustimo začasno neprikrajšane. Konec avgusta ali do srede septembra jih šele prikrajšamo nad 7. ali 8. popkom, da se okrepijo spodnja očesa. Pri zimskem obrezovanju pozno v jeseni ali prihodnjo spomlad skrajšamo te mladike od 8 na 3—4 popke. Vodilnice ostanejo nedotaknjene vse leto. Šele pozno jeseni ali spomladi jih prikrajšamo na primerno dolžino kot to običajno delamo pri zimskem obrezovanju. Ako bi pustili vodilnico neprikrajšano, bi spodnji popki ne pognali in veja bi ostala pozneje na tem mestu gola. Še en-

krat poudarjam, da prikrajšamo na 1—2 cm dolžine le one odganjke svinčnikove debelosti, ki so pognali na eno in večletnem plodnem lesu. Po Loretteju odpade tedaj vsako nadaljnje obrezovanje v jeseni in spomladi skoro popolnoma. Skrajšati je treba le vodilnice in one odganjke, ki smo jih morda šele v septembru skrajšali na 8 popkov. Odganjkov ne rezimo s škarjami, marveč le z ostrim nožem — obrezačem in sicer tako, da je rez povsem ravna, ker se takšna rana najprej zaceli. Vsekakor pa pustimo nedotaknjene tanjše dolge plodne vejice s cvetnim popkom na koncu ter krajše in daljše brstiče in brstike.

Obrezovanje po Loretteju je tedaj povsem lahko in enostavno. Vendar pa moram pripomniti, da ne ustreza popolnoma pri močno rastočih sortah. V takšnih primerih se bolje obnese pripogibanje, odnosno privezovanje posameznih močno rastočih odganjkov v vodoravno lego, zaradi česar zastane v upognjeni mladiki pretakanje sokov in se razvijejo po vsej dolžini cvetni popki in brstiči. Mladike pa smemo pripogibati šele od srede septembra dalje. Natančnega datuma za to delo tudi ni mogoče določiti, ker zavisi od mnogih okoliščin, n. pr. vremenskih prilik, zemlje, podlage, sorte itd.

Vinogradništvo in kletarstvo.

Zalistniki.

Ing. Zupanič.

Ko smo obrezali vinsko trto, smo ji dali osnovno obliko za tekoče leto in ji pustili določeno število očes, iz katerih naj izrastejo mladice.

Ko pa se začne v trti probujati življenje in sčasoma dobro ozeleni, opazimo po njej mnogo več mladice, kakor smo ji ob rezi pustili očes. Pri rezi smo pač upoštevali samo zimsko očesa na enoletnem lesu, ne pa tudi speča očesa na starem lesu. Iz prvih kakor **deloma** tudi iz drugih in iz stranskih osnutkov zimskih očes izrastejo mladice.

Pa tudi na mladica samih, predvsem na močnejših, opazimo, ko so se že primerno stegnile, v listnem kotu nekake stranske mladice. **To so zalistniki**, ki jih imenuje narod ponekod tudi roparje. Listni kot je na mladici nad razširjenim vznožjem listnega peclja.

Mladice iz zimskih očes, tudi iz stranskih osnutkov očes, iz spečih

očes in zalistniki so si prav vsi v bistvu enaki. V razliko od drugih mladice, ki so izrastle iz zimskih ali spečih očes, je nastal zalistnik **iz letnih očes**, ki so kot nova očesa nastala v začetku vegetacijske dobe na letni mladici. Kakor hitro se pa začno razvijati zalistniki ali roparji, nastane ob njihovem vznožju zopet novo oko in sicer zimsko oko, ki na zrelem enoletnem lesu prezimi.

Na tak način imamo prav kmalu že v začetku vegetacije v listnem kotu letne mladice dva organa: **zalistnik in zimsko oko**.

Zalistnik se od letne mladice v bistvu razlikuje samo v tem, da je v rasti precej zadaj za mladico, sicer pa ima vse iste organe kakor letna mladica: liste, vitice, očesa in nekateri celo grozdiče, ki tudi grozdiči ostanejo, ker zaradi prekratke vegetacijske dobe ne morejo dozoreti. Narod jih pozna pod imenom martinščeki.

Da-li ima vinska trta od zalistnikov kake koristi?

Pri divji vinski trti, bi rekel, so pomenili zalistniki moč in bujnost trte, so pa ji bili tudi potrebni, da se z njimi poveča asimilacijska površina divje vinske trte, ki je rastle v senci ob gozdnem drevju. Pri kultivirani vinski trti, kakor jo imamo danes v naših vinogradih, so pa zalistniki nepotrebni in jih opravičeno imenujejo tudi roparje, ker jemljejo drugim organom potrebno hrano. Zalistniki ustvarjajo predvsem s svojimi listi tudi organsko hrano potom asimilacije ali prisvajanja iz sestavin vode in zraka, vendar pa je dokazano, da organi, ki so v rasti, v našem primeru mladi zalistniki, potrebujejo zase več hrane kakor je pa morejo sami proizvesti. To hrano jemljejo predvsem na račun zimskega očesa ob njihovem vznožju in deloma na račun celotne mladice. Zalistniki se ne razvijajo pri vseh sortah in okoliščinah enako. Posebno močno rastejo na letnih mladiceh, ki visijo med vrste, oz. se plazijo po tleh. Iz tega sledi, da je treba mladice povezati čimprej.

V interesu racionalnega izkoriščanja hranilnih snovi bi bilo najbolje, da bi se zalistniki popolnoma odstranili, dokler so še prav kratki in nežni, že pri mandanju ali pletvi in bi se nadaljevalo to delo tudi pozneje pri vsaki vezi, kajti ko se mladice z rastjo podaljšajo, nastanejo na višjih novih delih mladice seveda zopet novi zalistniki.

Ker pa večinoma ne uspemo pravočasno s tem delom in so postali zalistniki že večji in močnejši ter so na njih najnižji listi že popolnoma razviti, da zamorejo več hrane ustvariti kakor je sami porabijo, je pa edino pravilno, da v tem primeru zalistnik prikrajšamo na eden ali dva lista. Ta dva lista pomagata prehranjevati zimsko oko, lahko pa tudi sodelujeta pri tvorbi sladkorja za grozdje. Če bi pa tako močne zalistnike popolnoma odlomili, bi nastale poleg zimskih očes prevelike rane, kar jim more le škodovati, pri ameriških podlagah v matičnjaku pa se s tem kvari les. Če pa ostanejo zalistniki neprikrajšani, nastane na trsu takšna šuma, ki prav gotovo samo škoduje ugodnemu razvoju zimskih očes, zavlačuje zorenje grozdja in lesa, pač pa koristi razvoju peronospor.

Pri cepičih za zeleno cepljenje pa nam dajo ravno nežni zalistniki bodočo mladico, ki se naj razvije čim močneje. Zato pa moramo na njej redno kakor raste in se podaljšuje, odstranjevati zalistnike, ki seveda tudi na njej nastanejo. Če se glavna mladica v svojem vrhu ali kjerkoli pokvari, potem prevzame najvišje stoječi zalistnik pod pokvarjenim mestom vlogo glavne mladice in ga v tem primeru pustimo neprikrajšanega.

Iz poslednjega je razvidno, da je v gotovih primerih zalistnik vinski trti tudi koristen in celo potreben.

tere so šele začele ter bo trajalo zopet cel teden, da bo vse ocvetelo.

Sedaj se vidi, koliko neprijetnosti napravi vsem vinogradnikom nesmotreno sajenje raznih vrst! Moj pok. oče je kot absolvent kmet. šole vzgajal trtni naraščaj sam v svoji trtnici ali pa je na zeleno cepil v vinogradu. Seveda ni jemal podlage, katero bi selekcioniral, oz. vedel, da je prilagodena zemlji, ne cepičev trt, s katerimi bi vinograd sortiral, temveč je vzel cepiče le od trt, katere so obilno rodile. Sicer je imel za tiste čase vinograd na zavidajoči stopnji ter se še danes vidi uspeh njegovega trudopolnega dela. Toda grajati moramo početje vinogradnikov, kateri obnavljajo vinograde v sedanjem težkem času. V vinogradu, katerega posedujem, je cca 14 trtnih sort. Vse to je pomešano med sabo ter zelo neenako cvete in zori, kakor je tudi različno podvrženo raznim boleznim.

Na pobudo pok. g. Gombača sem naročil v Trstu za poizkušnjo 700 kom. trt malvazije. Kot vem, se ta vrsta do sedaj pri nas še ni sadila v večjem obsegu, ter zato tudi ne moremo najti o nji prave sodbe. So pa bili nekateri merodajni činitelji, kateri so odločno odsvetovali to sajenje. Nekemu prijatelju, kateri je od mene na mojo pobudo vzel 100 kom., so celo svetovali, da jih izkoplje ter posadi na popolnoma samotni kraj kot kužno trto. Strašili so ga, da je vrsta podvržena peronospori, oidiju, poznemu odganjanju, poznemu zorenju in ne vem kaj vse še. Sploh sem do sedaj slišal same neprijetne stvari o tej sorti. Pripomniti pa moram, da je tudi blag. g. Gombač vedno in vselej poudarjal, da je malvazija močno rastoča. Zato potrebuje redko sajenje, vsaj 130×130 cm. V taki razdalji se lahko nemoteno razvija in ker ima dovolj svetlobe in drugih pogojev za uspešno rast, tudi boleznim ji ne bodo mogle mnogo škodovati. Seveda, ako bi sadili malvazijo na razdaljo 90 cm ali 100 cm, tedaj je pač umevno, da bi jo v gosti rasti napadla peronospora in oidij. Če pa pozno odganja, je to samo hvalevredno, ker imamo dovolj bridkih izkušenj radi skoro vsakoletne pozebe.

Sicer ne zagovarjam malvazije kot veččak in iz razloga, da bi mi bila sorta dobro znana ter bi jo lahko priporočal. Toda če jo je priporočal g. Gombač, jo je gotovo ne samo iz trgovskega stališča, temveč tudi zavestjo, da bi se pri nas obnesla. Ako sem sadil par sto cepljenk, sem

Vinogradnikova premišljevanja.

Karlovšek Franc.

Vinogradi po Dolenjskem so letos prav lepo nastavili svoj zarod, ter so bili vinogradniki prav upapolni ob lepo se razvijajoči trti. Nepričakovano deževje pa je kolikor toliko odplavilo lepe nade ter se res zaskrbljeno sprašujemo, kakšen bo rezultat te uime.

Prvo škropljenje smo opravili nekateri že pred 15. majem. Škropili smo z 0.70% brozgo. Ko pa sem jaz škropil 25. maja drugo škropljenje, sem opazil, da je prvo škropljenje mlade trsne poganjke precej osmudilo, ter se je opazalo isto tudi na grozdih. Vsled neprestanega deževja sem izvršil tretje škropljenje 10. junija in četrto že 20. junija.

Medtem ko sem jaz opravljal tretje škropljenje, so nekateri sosedje izvrševali prvo škropljenje, toda so vzeli 1.50 do 1.75% galico. Seveda

so temu primerno tudi pridejali apna. Dočim vzamem jaz na kg galice 1.30 do 1.40 kg apna, vzamejo nekateri vinogradniki tudi 2 do 2.50 kg apna. Zdi se mi, da je to vse kakor potrata galice, ker bi se dosegel isti učinek pri manjši količini galice in manjšem dodatku apna. Vsekakor pa je opaziti, da so nekateri vinogradi, kateri so bili do sedaj samo enkrat ali dvakrat škropljeni, bolj sveži kot pa tisti, kateri so bili 4krat škropljeni.

Muhasto vreme tudi prekriža račune glede izvršitve škropljenja. Pri drugem škropljenju je že nekatera trta cvetela. Domišljali smo si, da bomo pred splošnim cvetjem trsja izvršili še eno škropljenje ter po cvetju zadnje, četrto. Izvršili pa smo tretje ter še četrto, toda trta še sedaj ni ocvetela, temveč je veliko vrst, ka-

sadil iz želje, spoznati sorto ter preizkusiti, ali bi se izplačala. Naglasiti moram, da bi prav za prav morale preizkuse izvršiti oblastne trsnice, da bi mogle vinogradnikom svetovati in zajamčeno priporočati ali pa odkloniti saditev nove sorte. Kot pa se spomnim, nisem bral še nobene razprave o preizkusih v naših trsnicah. Sicer pa s sajenjem malvazije nisem riskiral toliko kot s sajenjem par sto komadov modre frankinje. Neka društvena trsnica, katera se je po časopisnih oglasih hvallila s svojimi priznanimi trtami, mi je namreč dobavila par sto kom. modre frankinje. Zahteval sem prvovrstno blago ne glede na ceno. Seveda sem sprejel naročene trte po povzetju, toda tako kvaliteto, da nisem imel namena saditi. Sadil sem vkljub temu, ker se mi je zdelo škoda tako dragih trt zavreči. Moram pa poudariti, da jih ni bilo vredno, ker se jih je prijelo komaj 15%. Ne da bi bile slabo sajene, temveč je bila trta sama slaba, ter tudi slabo odposlano. Velika napaka in pogreška je, da zahtevajo tako rekoč vse slične trsnice plačilo v naprej, potem pa naj se s slabim blagom kmetovalec ubija kakor pač zna.

Tudi letos sem sadil 400 kom. malvazije ter mi je ista proti pričakovanju krasno odgnala. Ne vem, kateremu vzroku bi pripisoval, da imajo sedaj, sredi junija, 50 cm dolgi poganjki po 4 do 5 lepo razvitih grozdov, kateri pa še ne bodo pred koncem tega mesca odcveteli. Da ne bi trpela rast, sem nekaj trt pinciral tega grozdja. Nekaj pa sem ga pustil, v radovednosti, ali bo dozorelo. Vsekakor upam, da bosta rast kakor tudi sad uspešna. Sicer bom pa na tem mestu vsako leto poročal kako uspeva.

Če se hočem še malo pečati z našo nesrečno šmarnico, tudi ne bi bilo na tem mestu odveč. Oblastva že par let izdajajo ukrepe za precepljevanje šmarnice, katere je bilo polno po naših vinogradih. Menda je le res, da vse, kar je prepovedano, diši. Veliko je pri nas vinogradov, kateri sploh ne zasajajo drugega kot samo šmarnico. Spomladi letošnjega leta je bilo tako povpraševanje za ukoreninčeno šmarnico, da se je plačevala pri nas po 1 din za komad. Predvsem so se vrgli sedanji posestniki šmarnice na razširjeno pridelovanje iste. Prepričan sem, da se je bo v letu 1940. samo v našem srezu oz. naši Dolenjski posadilo več tisoč.

Če pogledamo po podeželskih tombolah in gasilskih veseljah in zahtevamo dobrega cvička, nám pri-

nesejo otelo, v kateri je nekaj kislega belega vina. To režejo in imajo cviček. Čista šmarnica ali mešana se toči na marsikateri veselici, ker prireditelji gredo tudi za tem, da poceni kupijo ter drago prodajo. Čudno je tako postopanje, saj v upravnem odboru takega društva je po navadi kakšen izobraženec. On ima glavno besedo pri taki kupčiji in bi moral vedeti kakšen greh je to.

Ne mislim s tem škodovati našemu okraju, češ da produciramo šmarnico, ter bi se eventualni kupci, kateri si niso sigurni dobrega okusa, radi tega bali priti v naš kraj. Poudarjam pa, da oblastva premalo pazijo. Ako je že prepoved uzakonjena, zakaj se bolj dosledno ne izvaja? Ako morajo naši vinogradniki vinograde obnavljati, zakaj se jim ne dajo zato na razpolago strokovnjaki, kateri bi z dobro besedo, ne z grožnjo, več opravili? Zakaj ne bi trsnice, katere so v državni ali slični posesti, posvečale večjo pažnjo proizvodnji trsnih sadik, katere bi se dale kmetom oz. vinogradnikom po nižji ceni?

Možno je, da bodo vinogradi tem potom tako degenerirali, da bo naš kmet, kateremu vsakoletna poplava in razne uime uničijo vse poljske pridelke, še ob vinograd. Kmet pravi: „Kaj bom rigolal, ko pa trte toliko stanejo; ker pa veliko trt manjka, bom raje šmarnico podsadil, ta najbolj raste ter ne potrebuje nobene nege.“

Oblast bi morala dati na razpolago srez. kmet. referentu vsaj še enega

ali dva strokovnjaka, katera bi potovala ob določenem času po vinorodnih krajih ter svetovala glede obnavljanja kakor tudi glede obdelovanja. Praktično je treba našim ljudem pokazati, potem dojmijo in so za vsak pouk hvaležni. Saj naš kmet ni zakrknjen, temveč je dovzeten za vsako lepo besedo, če je njemu v korist. Sicer se prirejajo v zimskem času razna predavanja, toda kaj pomaga; ko manjka praktično izvajanje.

Nekoč, ko sem bil sam navzoč pri takem predavanju, sem prosil predavatelja naj bi se za časa režnje oglašil v naši gorici ter praktično pokazal, kako bi bila rez bolj pravilna. Ker predavatelj vsled prezaposlenosti ob času rezitve res ni imel časa, je prišel pozneje, ko je bilo že trsje privezano. Seveda je bila njegova kritika: **Vse napačno.** Režem pač tako, kot me je naučil oče, drugi posestniki isto tako, poleg tega pa skoro vsaka trta zahteva drugačno rez. Koliko bi se pomagalo s tem, ako bi se prirejali spomladni praktični tečaji v vinogradih samih, tako kot so se vršili tečaji za precepljanje kostanjev. Prireditelji bi si ob tej priliki ogledali vinograde ter mimogrede vpisali v svoj zapisnik marsikateri pašnik bujne šmarnice, ki ga treba uničiti. Tu je na vsak način treba trde roke, vkljub temu, da se gojitelji izgovarjajo, da bodo imeli isto za domačo porabo ali pa za žganjekuho. Če res mora biti nekaj za domačo porabo, naj se vsaj omeji in naj se ne pušči zasajati nadalje v tako velikem obsegu.

Ali je škropljenje trte v cvetju škodljivo?

Ing. S. Goriup.

Skoro povsod je med vinogradniki razširjeno mnenje, da trte med cvetenjem ne smemo škropiti. To naziranje je utemeljeno, ker je skušnja pokazala, da tudi brezhibno pripravljena bordoška brozga lahko osmodi in poškoduje občutljive rastline ali vsaj bolj občutljive organe rastlin. Tako je za škropljenje z bordoško brozgo zelo občutljiva breskev in sad nekaterih vrst jablan, bolj občutljivi kot trsno listje so pa za tako škropljenje tudi nežni cvetni organi vinske trte.

Poškodbe od škropljenja z bordoško brozgo nastanejo zlasti ob vlažnem, toplem in oblačnem vremenu, ko trta bujno poganja in ne more na površini pravočasno izgraditi voščeno oz. oplutelo obrambno tenčico — kutikulo — ki brani nežne listne in cvetne organe pred poškodbami raznih škropil. V takih okoliščinah lahko nastanejo

poškodbe tudi pri uporabi pravilno pripravljene močnejše bordoške brozge.

Ker je cvet vinske trte za poškodbe od škropljenja bolj občutljiv kot list in predstavlja njegovo uničenje večjo gospodarsko škodo kot poškodba listov, so vinogradnikom splošno svetovali, da naj škropijo vinski trto pred in po cvetenju, da se tako izognejo večjemu riziku poškodb.

Novejša raziskovanja in boljše poznavanje razvoja peronospore so nam pa prinesla v tem pogledu nekoliko spremembe in se danes v gotovih okoliščinah priporoča tudi škropljenje z bordoško brozgo v dobi cvetenja. Iz raznih člankov je vinogradnikom znano, da nastane okužba s trosi peronospore le pri določeni temperaturi in zadostni vlagi. Po okužbi se bolezen ne pokaže takoj, temveč je za njen razvoj potrebna še določena inkubacijska doba, v kateri se bolezen-

ske kali v notranjosti listov razvijajo. Trajanje te dobe je odvisno od temperature in vlage. Ako nam je spomladi znana vsakodnevna temperatura in višina padavin, si lahko točno izračunamo dan, ko se je vinograd okužil in dan, ko se bo bolezen prvič pojavila. V takem primeru škropimo vinograd v času med okužbo in pretečim izbruhom bolezni, da tako pojav peronospore pravočasno preprečimo. Ta čas pa utegne pasti ravno v dobo cvetenja vinograda in tedaj škropimo izjemoma tudi lahko med cvetenjem.

Primerjalni poskusi Molza so namreč dokazali, da je škropljenje trte z bordoško brozgo tudi v dobi cvetenja neškodljivo, ako

vzamemo na 100 litrov vode le $\frac{1}{4}$ — $\frac{3}{4}$ kg modre galice in jo točno neutraliziramo z dobrim apnom, t. j. dodamo ravno toliko apna, da lakmusov papirček pordeči. Uporaba večje koncentracije modre galice ali nepravilno pripravljena bordoška brozga pa bo v dobi cvetenja, zlasti ob toplih, vlažnih in oblačnih dneh, občutno poškodovala vinograd.

Zaradi večjega rizika se bodo vinogradniki škropljenju vinogradov med cvetenjem po možnosti tudi v bodoče izogibali in se držali preizkušenih starih načel, ter škropili v cvetju trto le ob grožečem izbruhu peronospore z največjo opreznostjo s $\frac{1}{4}$ do $\frac{3}{4}$ % bordoško brozgo.

Tretja kop v vinogradu.

Ing. S. Goriup

Marsikje prevladuje mnenje, da smemo kopati vinograd le do kresa in je poznejše kopanje za razvoj vinske trte nepotrebno in celo škodljivo.

S kopanjem zemljo rahljamo, reguliramo v njej dostop zraka in vode ter zatiramo plevel. Široka praksa je pokazala, da je to delo tudi v teku letnih mesecev za trto zelo koristno in v posameznih slučajih naravnost nujno potrebno.

Tretjo ali letno kop opravimo navadno po vršičkanju. V tem času mora biti vinograd brez plevela, da se tlo bolj ugrije in da tako pospešujemo zorenje. Plevel odjemlje tudi zemlji dragocene hranilne snovi, zasenčuje in pospešuje razvoj raznih boleznih vinske trte. Kopamo zelo plitko, ker je namen tega rahljanja poleg uničevanja plevela le razbitje zemeljske skorje, s čimer preprečimo preveliko izparevanje vlage ter omogočimo pristop zraka h korenkam.

Tretja kop je zlasti potrebna, ako so vinogradi močno zapleveljeni, v zemljah, ki so močno nagnjene proti jugu in trpijo sušo, pri težkih zemljah, ki rade zaskorijo in v krajih, kjer je mnogo padavin. Pri tretjem kopanju moramo zlasti pri težkih zemljah paziti, da je zemlja dovolj osušena, ker sicer preveč zbiže in se pokažejo v vinogradu znaki kloroze, t. j. listje trte porumeni.

Ako je grozdje v času kopanja že v moki, moramo pri vsakem delu v vinogradu skrbno paziti, da grozdja pri delu z orodjem ne poškodujemo, ker obtolčene jagode rade segnijejo ali pa se posuše.

Tretjo kop upravičeno opustimo le v strmih legah, kjer je v teku poletja nevarnost hudih nallivov, ki odnašajo zrahljano zemljo po pobočju. V takih primerih priporočamo v času deževne periode plevel požeti in pustiti v vinogradu ležati, ter izvršiti tretjo kop šele tedaj, ko je nevarnost letnih nallivov minila.

snovi in ali so te snovi v pravilnem razmerju. Važno je tudi, da ima krma tak sestav, da se v živalskem telesu čim bolj izkoristi.

Mnogo manj bi bili odvisni od nakupov raznih krepkih krmiv (razne pogače ali preše, kot pravijo na Gorenjskem), če bi imeli boljše seno. Seno je za živino najboljša krma, ker vsebuje vse hranilne snovi v zadostni količini. V senu je tudi pravilno razmerje med beljakovinami in ogljikovimi hidrati in sicer okrog 1:6. Mora pa biti res dobro seno, ne pa da je polovica plevela, ki ne samo, da je manjvreden, temveč je čisto celo škodljiv. Skoraj vedno, ko se načne nova naslaga sena v parni, se menja količina mleka, bodisi da raste ali pada, kakršna je pač kvaliteta. Najboljše in najbolj hranivo seno raste na suhem in sončnem prostoru. Bujna trava, ki je rastla v senci, če ni travnik pravilno gnojen, je manj vredna. Najboljše naravno seno je planinsko.

Travniki morajo biti dobro pognojeni. Vloga gnojiva je dvojna. Dobre trave, posebno leguminoze, bolje uspevajo, pa tudi pri ostalih se hranilna vrednost poveča. Mnogo se zmanjša vrednost sena, ker se čisto prepozno pokosi. Takrat se količina beljakovin zmanjša. Vsak naj bi se potrudil, da bi svoje travnike trikrat kosil, kar se lahko doseže z dobro oskrbovano gnojnico in umetnimi gnojili. Pogoj je pravočasna prva košnja in po njej takoj primerno gnojenje. Druga košnja v sredini ali koncem avgusta daje še bogat donos, ki se še lahko posuši. Za tretjo košnjo ni treba več gnojiti. Porabimo jo v glavnem kot zeleno krmo ali pa za ensilažo.

Važna je tudi porazdelitev posameznih vrst sena na različne živali. Zato moramo paziti že pri spraviljanju sena, da ga spravimo deljeno po kvaliteti. V času dovoza se najlaže oceni kvaliteta ker se še ve, iz katerega travnika je, kako je gnojeno in v kakšnem vremenu pridobljeno. Staro zalogo se ne sme zatrpiti z novo, temveč se mora prvo pokrmiti. Kislo seno in ono, ki ga je zmočil dež ali je bilo kasno pokoseno, se pokrmi konjem ali slabo molznim kravam. Takšno seno vsebuje samo 3—4% prebavljivih beljakovin, medtem ko dobro 8—9%. Zato moramo poleg slabega sena krmiti tudi krepka krmiva, ki vsebujejo večje količine beljakovin, da nadomestimo primanjkljaj.

Kolikor sem lahko sam opazil, se pokrmi tudi velike količine slame. V mnogih gospodarstvih je celo to

Živinoreja.

Več boljše krme.

Ing. Bajec Viktor.

Mlečnost je v tipično poljedelskih krajih nenavadno zelo nizka in ne prekorači 2000 l letno. Napredni živinorejci pa namolzejo 3000—4000 l in še več. Vzrokov za tako veliko razliko je več. Mnogi kmetovalci polagajo premalo pažnje pravilni izbiri plemenskih živali. Mlečnost je nasledno svojstvo in se prenaša na potomstvo. Nekateri imajo v hlevu sicer dobro živino, pa jo je preveč, ker razpolagajo s premalo ali slabo krmo. Nezdravé prilike v hlevu, pomanjkanje zraka in svetlobe, premalo kretanja na svežem zraku, grobo ravnanje s kravami pri krmljenju, nepopolna molža, slaba nega parkljev

itd., vse to so vzroki, da so krave le napol zdrave in dajejo manj mleka, kot bi ga po svoji sposobnosti lahko dale.

Mnogi kmetovalci, posebno manjši posestniki zelo skopo krmijo. Nekateri so celo mnenja, da se ne splača obilno in bogato krmljenje. Mnogi mislijo, da bodo dobili mnogo in dobro mleko le tedaj, če bodo krmili mnogo pogač. Donos v živinoreji je odvisen v prvi vrsti od količine in sestava krme. Zaradi tega mora živinorejec točno premisliti in preračunati, če dano krmivo odgovarja potrebi in svrhi živali, ali daje s krmo zadostno količino hranilnih

glavna hrana poleg slabega sena, ki nima mnogo več krmilnih snovi kot dobra slama. Dokazano je, da mora biti razmerje med beljakovinami in ogljikovimi hidrati in toľščo pri produkciji 121 mleka dnevno 1 : 6. Torej rabimo za večje količine mleka ne samo večje količine krme, temveč tudi večje količine beljakovin. Če pa krma sestoji iz slame vseh vrst (tudi ajdove), repe, malo detelje in sena in pesti pšeničnih otrobov ali lanenih pogač, je gotovo, da v tej hrani ni predpisanega razmerja. Napačno je mišljenje, da se bo z malo količino pogač, čeprav vsebujejo velike količine beljakovin, že nadomestilo pomanjkanje beljakovin v ostali krmi. Ker so drage, jih živali dobijo premalo in je vse skupaj kot poper na juho. Slame naj bi se krmilo samo toliko, kolikor je potrebno, da se dobi povoljno razmerje hranil in da se napolni vamp. Na 500 kg žive vage se jo lahko pohrani 4 kg in to predvsem ovseno in jaro ječmenovo.

Pri nas je često velika napaka, da ostane strnišče neizkoriščeno in to po več mesecev. Velika škoda je, da se strnišče samo poorje in pusti ležati. Zemlja se izsuši, rastlinske hranilne snovi se izgubijo, sončna svetloba in toplota se ne izkoristita za pretvorbo rastlinskih snovi in zaradi tega nepravilnega izkoriščanja nastanejo velike izgube v poljedelstvu. Vse te neizkoriščene moči za rast bi se lahko uporabile za pridelovanje strniščne krme. Na ta način bi se zmanjšala potreba kupovanja krepkih krmil, ker bi doma pridelali več krme. S sejanjem strniščnih kultur se poveča plodnost tla zaradi zastankov korenin in boljše obdelave zemlje. Z obdelavo uničujemo plevel in omejimo delovanje raznih škodljivcev.

Na Gorenjskem je zelo v navadi krmljenje živine s strniščno repo. Proti krmljenju z repo se posebno borijo mlekarnice, ki izdelujejo emendolski sir, ker se potem rad pokvari. Repa vsebuje mnogo vode in je sploh manjvredno krmivo. Bolje je, da namesto repe krmimo peso, ki že od nekdaj velja kot najboljše zeleno krmivo za zimo. Toda tu moram pripomniti, da se premalo pazi na čistočo pri njenem krmljenju. Skoro vsepovsod sem opazil, da se repe ali pese drži mnogo zemlje. Ta povzroča razna obolenja želodca in črev, nastopi driska in poslabša se izraba krme in pokvari kvaliteta, oziroma zmanjša količina mleka. Dokazano je, da lahko zaradi tega nastopijo izgube po 1 liter ali še več mleka na dan. Ne poslabša se pa samo kvaliteta

mleka, temveč tudi njegovi produkti, maslo in sir. Zato se ne sme krmiti preveč pese, ker dobimo s takim enostranskim krmljenjem bledo, trdo in drobivo maslo. Neugodnost se še poveča, če istočasno krmimo mnogo slame. Dober učinek pese, posebno pa povečanje količine mleka, se pokaže šele tedaj, če se hrani še pravilen dodatek druge krme. Pesa ima malo beljakovin, ter jih moramo dodati. Zato moramo doma pridelati tudi tako krmo, ki bo imela mnogo beljakovin. To sta posebno detelja in lucerna.

Rdeča detelja je boljša kot zelena krma, kot seno pa je boljša lucerna. Ta uspeva tudi na bolj suhih tleh, detelja pa potrebuje bolj vlažno zemljo. Mnogi so se mi pritožili, da jim lucerna ne uspeva. Lucerna uspeva dobro in mnogo let samo na globokem svetu. Tudi globlja plast mora biti propustna za korenine in v njej ne sme biti talna voda previsoka. Drug pogoj za uspeh pri lucerni je zadostna količina raztopljivega apna v zemlji. Zato mora zemlja vsebovati najmanj 0.2% raztopljivega apna. Tega na mnogih naših zemljiščih primanjkuje, ker se izpira v nižje sloje. Zato imamo tudi mnogo kislih zemljišč, na katerih lucerna ne uspeva. Taka zemljišča moramo popraviti z gnojenjem, najbolje z apnenim prahom. Poleg tega rabi lucerna kot vsaka stročnica svojo posebno vrsto bakterij, s pomočjo katerih črpajo njene korenine dušik iz zraka, da se hrani z njim. Če sejemo lucerno na tako njivo, na kateri še ni nikoli rastle, ne bo našla pravih bakterij in ne bo uspevala, čeprav je zemlja dobra in je zadosti apna v njej. Tudi plevel jo rad zaduši. Kjer lucerna ne uspeva sama in da jo lahko izkoriščamo več let, se jo priporoča sejati s travno mešanico. Doda se samo 15% trav, da trave ne izpodrivajo lucerno. S travami se samo zamašijo praznine. Travnna mešanica sestoji iz 10% zlatega ovsa (*Avena flavescens*) ali francoske pahovke (*Avena elatior*) in 5% pasje trave (*Dactylis glomerata*). Na ta način

tudi preprečimo razmnoževanje plevela. Taka mešanica se priporoča tudi za ona mala posestva, z majhnimi površinami za pridelovanje krme, kjer nameravajo v kratkem na isto zemljišče zopet sejati lucerno.

Tudi rdečo deteljo je priporočljivo sejati s travno mešanico. Za lahka tla in enoletno uporabo se pripravi sledeča mešanica: 75% rdeče detelje, 10% rumene ali hmeljske lucerne (*Medicago lupulina*) in 15% italijanske ljuľke (*Lolium italicum*). Ker hmeljska lucerna in ljuľka bolj uspevata na lahkih in suhih zemljiščih, je ta mešanica pripravna predvsem za suha tla, kjer ne uspeva sama detelja. Na srednjih zemljiščih se seje dvoletna mešanica. Sestoji iz: 65% rdeče detelje, 20% švedske ali bastardne detelje (*Trifolium hybridum*), 10% mačjega repa (*Phleum pratense*) in 5% italijanske ljuľke. Medtem ko dasta rdeča detelja in italijanska ljuľka največji pridelek v prvem letu, se razvijeta švedska detelja in mačji rep v glavnem v drugem letu. Tako dobimo dober pridelek dve leti in si prihranimo stroške za dosejavanje.

Prebogato krmljenje z lucerno se ne priporoča. Preveč jo tudi živali ne marajo in jedo rajši stebelca kot pa liste. Toda listi so bogatejši na beljakovinah in zato redilnejši. Zaradi tega je najbolje liste pokrmiti v rezanci ali s peso. Priporoča se poleg lucerne krmiti zeleno koruzo, ki ima zelo neugodno razmerje med beljakovinami in ogljikovimi hidrati (1 : 9); zato deluje izravnalno. Enako delujeta pesa in krompir. Krompir se pa ne sme krmiti, če se mleko uporablja za izdelavo emendolskega sira.

Tudi esparzeto (*Onobrychis sativa*) zelo čislajo kot krmo za krave, posebno pa za teleta, ker vsebuje velike količine apna in drugih rudinskih snovi. Kjer se ne more gojiti čista, se jo seje v mešanici s travami. Taka mešanica uspeva celo na suhem, lahkem in malo kamenitem zemljišču. Mešanica je sledeča: 80% esparzete, 5% hmeljske lucerne, 10% francoske pahovke in 5% italijanske ljuľke.

Razstava plemenske živine na Prekmurskem tednu.

Ing. V. Petkovšek.

Poleg številnih drugih prireditvev na drugo nedeljo je bila tudi razstava plemenskih konj in goveje živine. Vršila se je na travniku ob mestnem parku poleg aeromitinga, da je bila še bolj živahna še živina sama. Bila

je pa tudi prav lepa slika. Razstavljeno je bilo 16 kobil z malimi žrebčki, ena je imela celo dva, 11 3-4-letnih žrebcev, 11 dveletnih, 6 enoletnih in 8 žrebcev. Zlasti so imponirali krasni žrebci, ki so bili razen

dveh starejših vsi domače reje, res lepe stasite živali. Razstavili sta podružnici konjerejskega društva Murska Sobota in Dol. Lendava. Pred leti je reja težjega tipa medjimurskega konja precej padla, ker se je ustavil izvoz v Avstrijo in Nemčijo. V zadnjih letih se je pa izvoz zopet dvignil ter so se dosegle zlasti za enoletne žrebčke prav lepe cene, din 4000—5000, zato se je reja zopet naglo dvignila, le žal, da so začele cene zopet nekoliko padati.

Tudi goveja živina je bila prav lepa. Vidi se že dober uspeh dela selekcijskih društev za svetlolisasto simodolsko govedo. Po barvi živali niso izenačene, ker so rdeče in rumene šeke, bolj pa po obliki nižje, globoke živali močne konstitucije. Razstavila so 3 bližnja društva zaradi lažjega dogona, kot članice zveze selekcijskih društev, le par komadov je bilo iz kmetijske šole Rakičan in iz veleposestva Beltinci. Tako je bila večina živine iz hlevov malega kmeta z dvema do tremi kravami. Razstavljenih je bilo 22 plemenskih krav, 14 telic in 8 bikov. Tudi med pleme-

njaki je bilo nekaj izredno lepih doma vzrejenih živali.

Po statističnih tabelah, ki so v poučnem delu kmetijske razstave, je razvidno, kje in koliko je selekcijskih organizacij in kako delujejo. Vseh organizacij je v Prekmurju 28, 6 pa v ljutomerskem srezu. V rodovnike vpisanih krav je 1600 ter se tudi pri vseh vodi kontrola molže, razen pri onih, za katere se je vodila že 5 let. Povprečna letna mlečnost se giblje med 2100 in 2200 litrov, pri čemer je treba vpoštevati, da večina teh krav vse leto težko dela, ker mali posestniki vso zemljo obdelajo s kravami, večji pa navadno nimajo krav za rodovnik, ker vso krmo pojedjo konji, za krave se pa malo pobrigajo. So pa med temi kravami prav dobre mlekarice, tako je imelo v letu 1938: 3 krave nad 5000 l, 17 nad 4000, 133 nad 3000 l mleka.

Obisk razstave je bil prav številen, tako da je imela, kot druge razstave Prekmurskega tedna, tudi ta prav lep uspeh.

Razstavljalci so prejeli prav lepo izdelane diplome uprave „Prekmurskega tedna“.

či živalim velike bolečine. Zaradi teh bolečin žival slabše je, hujša, pri kravah pade mlečnost. Iste nepravilke so pri biku. Pri skoku se prenese cela teža na zadnje noge. Če ima zaradi predolgih parkljev bolečine,

Škarje za rezanje parkljev (prodaja Kmet. družba).

bo le težko stal in izgubi voljo za skakanje. Občutljivi, na vse mogoče načine spremenjeni parklji niso več v stanju, da vzdržijo pri skoku telesno težo. Zato se ne more podpreti in preneha predno dokonča oplodnjo. Na ta način se zmanjša vrednost bika. Včasih mati in oče komaj stojita, potem se ne smemo čuditi, če doživimo razna presenečenja.

Vsak kovač, ki kuje konje, zna gotovo tudi obrezati parklje. Še bolje bi pa bilo, da bi kmetje sami obrezavali, ker ne bi bilo treba plačevati. Zato bi se jih moralo podučiti, da bo obrezovanje pravilno in uspešno, da se ne napravi še kakšna večja škoda, če nepravilno obreže in rani tudi živi del noge. Ker mogoče ne bi mogel vsak sam kupiti potrebne škarje in ostalo, se zopet priporoča: v slogi je moč. Kar ne more sam, lahko naredi njegova zadruga.

Nega parkljev.

Ing. Bajec Viktor.

Takoj ko stopiš v hlev, lahko očniš gospodarja. Slika živali, ki so v tem hlevu, ti pove vse. Mnogokrat sem videl žalostno sliko nesrečnih živali, katere gospodar muči zaradi svoje nevednosti ali malomarnosti. Poleg mnogih drugih neprijetnosti trpi živina tudi zaradi predolgih parkljev.

Živina, ki je mnogo na prostem, obrabi pri hoji parklje na primerno

Izobličena noga zaradi predolgih parkljev.

dolžino. Pri nas pa skoraj vsa živina celo svoje življenje prebije v hlevu, privezana stalno na isto mesto. Ker parklji stalno rastejo, dobimo vse mogoče oblike in veličine. Predni deli parkljev se začnejo vihati, poveča se obtežitev zadnjih delov stopala. Zaradi tega živali težko stojijo, noge postavljajo daleč pod trup ali

pa mnogo ležijo. Zato vidimo toliko krevljustih krav. Kite na nogah so bolj napete, vezi se dvignejo, parklji pridejo v bolj poševen položaj s kitami in protipritisk od tal povzro-

Okrogli kmečki silos.

Ing. V. Petkovšek.

Na razstavnem prostoru „Prekmurskega tedna“ v Murski Soboti na prostem je bil postavljen 4 m visok opaž za zgraditev okroglega silosa za 8 m³ vsebine. Opaž je iz železa, je last sreskega kmetijskega odbora ter se je z njim napravilo v srezu Murska Sobota že nad 80 kmečkih silosov. S tem ogrođjem se lahko zgradi silos nad zemljo, ali deloma ali povsem v zemljo. Tudi se lahko sezida le polovični za svinjsko krmo, in če je en del v zemlji, se lahko naredi tudi globlji. Ogrođje posoja sreski kmetijski odbor interesentom brezplačno, vzeti morajo za delo le primerne zidarja, da se z opažem ne ravna pogrešno. Napravil ga je domač klepar po vzorcu, ki se uporab-

ljajo tudi v savski banovini ter stane okrog din 14.000. Premer fgotovljenega silosa je 1.60 m, višina 4 m, debelina betonske stene 16 cm. Za 8 m³ vsebine se uporabi: 10—12 q cementa, 4 m³ gramoz in 1 m³ peska, 50 do 100 kg žel. palic 6 mm za beton in nekaj žice, kar je odvisno, dali ga je več ali manj v zemlji. Napravi ga zidar v dveh dneh z enim pomočnikom, nekaj delavcev je pa treba za izkop. Povprečno znašajo stroški z vsem delom pri sedanjih visokih cenah cementa din 1500 do 1800. Ako pa oskrbi gramoz in dela lastnik sam, pa pride na din 1000 do 1200. Upanje je, da se poceni za kmečke gradbe cement, kar bo pocenilo tudi napravo silosev.

Polnjenje okroglega silosa z elevatorjem.
Lastnik Titan Ignac, Črnelavci.

Malo večji posestniki so napravili po dva silosa, enega poleg drugega na prostem s streho, ali pa tudi v šupah, ter enega ali dva polovična za svinjsko krmo. Ti okrogli silosi

so zlasti primerni za kraje kot so v Prekmurju, kjer so gospodarske zgradbe lesene ali na vlažnih tleh s slabim zidom, da se ne morejo izrabiti notranje stene šupe za strance silosa. Tudi porabijo ti silosi manj cementa in gramoza in se da material za ensilažo bolje tlačiti. Uporablja se za polnjenje v glavnem koruza ter skoro ni bilo primera, da bi se ensilaža skvarila. Važni so silosi zlasti tam, kjer je veliko pomanjkanje krme, zato se letno stavijo novi. Zadostuje pa tak opaz pri pravnih razdelbi dela za cel srez ter imata le dve prav oddaljeni selekcijski društvi lastne, tudi okrogle lese ne opaže, ki so pa tudi dobri in poceni. Skupno je v okraju že nad 120 silosov. Važno je zlasti, da je dno silosa dobro vezano in nepropustno, ter da se z dnem ne gre v talno vodo. Najbolje je, da dela z njim povsod isti zidar, ki ga ima redno tudi v oskrbi.

ali kam drugam, zvečer pa zopet domov na dvorišče. Lahko pa pustimo celo ponoči kurnik s kokošmi vred na paši, posebno če se nam ni treba bati tatov. Namesto z večjo prevozno kurnico, si pomagamo za manjše kokošje družine s prenosljivo, ki jo odnesemo zgodaj zjutraj na pašo, kjer najdejo kokoši obilo hrane. V takšnih kurnicah prenesemo odnosno prepeljemo živali vsak častja, kjer je paša najugodnejša, bodisi na travnik ali pašnik, ko zgodaj spomladi ozelenita, bodisi v sadovnjak ali na polje, kjer rasto okopavine in so se v večji meri pojavili razni škodljivci, dalje tja, kjer mlatijo žito, na strnišča, kjer pobere perutnina vsako zrnce ter na ta način izkoristi vse ono žito, ki bi bilo v nasprotnem primeru izgubljeno. In zopet peljemo kokoši na polja, ko so pridelki pospravljani in njive znova preorane. Vse povsod najdejo kokoši obilo hroščev, ličink, glist i. dr., ki je najodličnejša beljakovinska hrana. Pa ne samo, da služi mrčes perutnini za hrano, ampak treba je pomisliti pri tem, da ta ogromna množina škodljive golazni uničuje naše kulturne rastline in nam povzroča neizmerno škodo, ki se je v splošnem še vse pre malo zavedamo. Kdor je kdaj opazoval perutnino, ko je pobirala mrčes blizu doma na pravkar preorani njivi, mi bo rad priznal, da pospravijo kokoši ogromne množine škodljivcev. Zakaj bi tedaj ne prepeljali kokoši na bolj oddaljene njive in travnike, kjer so se morda po-

Perutninarstvo.

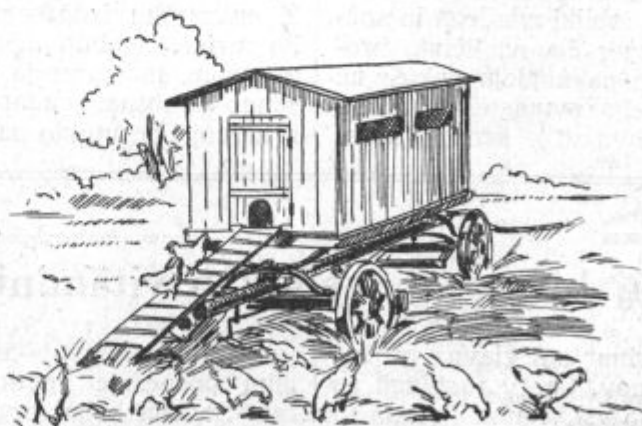
Perutnino na pašo!

Leopold Paljk.

To mora postati geslo vseh kurjerce, ako hočemo dvigniti donosnost kurjereje na naših kmečkih dvoriščih, ne da bi nam bilo zato treba kupovati draga krmila. Poudarjam še prav posebno, da se kurjereja danes izplača le v zvezi s kmetijo, kjer so na razpolago lastna cenena krmila in razni odpadki, ki jih s pridom uporablja edino kokoš. Kjer pa morajo vso kokošjo krmo za drag denar kupovati, tam je reja perutnine gotovo nerentabilna. Pri nas sicer ne poznamo perutninarskih farm, saj goje perutnino večidel le kmetje, prav za prav kmetijske gospodinje. Vsi namreč dobro vemo, kako malo upošteva kokoš gospodar, ki mu je povsod le v napotje in v škodo. Gospodinja je tista, ki uvaža njen donos, saj ji je denar za izkupljena jajca največkrat edini vir stalnih dohodkov za kritje manjših izdatkov v gospodinjstvu. Ker pravi gospodarski donos kurjereje za gospodarja bistveno ne prihaja v poštev, se on ne ukvarja z mislijo, kako bi poskrbel za boljšo nesnost, ne da bi mu bilo treba seči globlje v žep ter nabaviti zato potrebnih krmil.

Ali sploh moremo doseči večji donos kurjereje brez občutnih denarnih žrtev? Seveda, le prizadevati si moramo, bolje izkoristiti produkte lastne grude ter nuditi kokošim krmo, ki jo drugače ne moremo

vnovčiti, odnosno za kaj drugega uporabiti. **S perutnino moramo ven na prosto pašo.** Prav v tem tiči skrivnost resnično cenene in rentabilnega krmljenja. Ako najde kokoš v naravi — na prosti paši — potrebne beljakovine, čemu bi tedaj kupovali draga beljakovinska krmila v obliki mesne in krvne moke.

Prevozni kurnik.

Ker se pa kokoš navadno preveč ne oddalji od doma, je kmalu vse obrano in pospravljeno. Ako hočemo, da bodo kokoši izkoristile ono, kar jim narava sama nudi na paši, je treba obseg kurje paše povečati. Za to so potrebni **prevozni kurniki**, s katerimi odpeljemo kokoši zjutraj na travnik, na njivo, h gozdu, v sadovnjak

javile v večji množini kobilice? Mnogi trdijo, da uničijo kokoši travnato rušo za vedno. To pa nikakor ne drži, zlasti če kurjerejec predstavlja hlevček z živalmi vedno na drugo mesto. Odpadki, ki padajo skozi mrežo na dnu hlevčka, pognoje zemljišče in trava poganja še toliko bolj. Posebno pa koristi perutnina v sa-

downjakih z uničevanjem sadnih škodljivcev, kakor tudi z odpadki, ki jih ni omalovaževati, saj je znano, da vsebuje kurji gnoj izredno dosti fosforja, apna, pa tudi dušika in kalija.

Kakor čebelar čebele, tako naj tudi kurjerec prevaža svojo kurjo družino na pašo. Na ta način prihrani na izdatkih za krmo, ker najde perutnina dovolj hrane na paši. Poleg vsega tega pa bo perutnina, vzrejena na prosti paši, dokaj bolj zdrava, trdna in odporna. Potemtakem bo tudi donosnost kurjereje zagotovljena. Iz povedanega je tedaj razvidno, da so prenosljivi in prevozniki hlevčki za dosego večje rentabilnosti vsekakor potrebni. Kakor hitro dopuščajo vremenske prilike, z mladino in starino ven iz zanikrnih in nesnažnih kurnic na pašo, kjer najde na travniku in pašniku, na polju in v gozdu, kar potrebuje za svoj razvoj! Tudi ni treba omenjati, da je prav naša **rjava štajerka** kokoš, ki najde na paši skoro vso hrano sama in nas zato prav malo stane. In zlasti v tem tiči njena odlična gospodarska lastnost, radi katere smatramo rjavo štajerkko za najprimernejšo kokošjo pasmo za kmečke prilike.

Vsem bo tudi gotovo znano, da so beljakovine najvažnejša hranilna snov, ki jo pa v običajnih krmilih najbolj pogrešamo. Ker sestoji živalski organizem in kri po večini iz beljakovin, ki jih more žival predati samo iz beljakovin, nahajajočih se v krmi, je očitno treba nuditi mladim in starim kokošim beljakovinsko hrano v obliki mladega in sočnega zelenja ter črvov, ličink, hroščev itd. Ako pa najdejo kokoši na paši dovolj beljakovinske hrane, jim je ni treba dovajati v krmi. Takrat

jim natrosimo zvečer le nekoliko zrnja, ki vsebuje škrob in druge ogljikove vodane. Ako pa najde perutnina na strniščih in pri mlatvi žitno zrnje, bi bilo odveč vsako nadaljnje dodajanje zrnja, pač pa bi morali poskrbeti za nekoliko beljakovinske hrane, bodisi v obliki odpadkov mesne industrije, t. j. krvi, krvne ali mesne moke, posnetega svežega ali kislega mleka ter pinjevca.

Prenosni in prevozniki kurniki pa nam lahko služijo tudi pozimi. Ako so dovolj veliki in so v njih nameščena gnezda in grede, lahko v njih kokoši prenoče. Kurnik zapeljemo pod kozolec ali šupe ter ga v hudem mrazu eventuelno obdamo še s slamo. V takšnem kurniku se bodo živali gotovo bolje počutile kot pa v zanikrnem in morda celo pretesnem in nesnažnem kurniku, nameščenem kje nad svinjakom ali pa v hlevu.

Iz vsega povedanega sledi, da je za umnega konjerec **prevozen ali prenosljiv hlevček** izredne važnosti in ga zato toplo priporočam kmetovalcem, ki imajo posebno veselje s kokošjerejo. Tudi stroški za napravo takšnega hlevčka niso tolikšni, da bi jih ta ali oni ne zmoželi, posebno če je še sam toliko spreten, da ga izdela ter ima morda kje v šupi pripravna kolesa ali manjši voz, ki mu je že odslužil. Tudi ni treba, da je kurnica posebno velika. Za manjše kokošje družine odgovarja povsem prenosljiv hlevček, za večje družine in če je potreba kokoši prevažati daleč od doma, pa kurnica na kolesih. Z enkratnim izdatkom za hlevček bo kurjerec obilo poplačan z večjim donosom. In kurjereja bo takrat posebno donosna, kadar bomo umeli prehraniti perutnino najceneje.

nah vseh žit in stročnic. Zdravniki uporabljajo ta vitamin za zdravljenje živčnih bolezni. Ta vitamin izdeluje na umeten način tudi kemična industrija, ker kadar živci oslabe, prehrana z žitnimi hranili in stročnicami ne zadostuje več.

Bolj važen je vitamin C, na katerega bi morale naše gospodinje posebno paziti. Če se pojavlja pri družini spomladi hitra utrujenost in pomanjkanje veselja do dela, navadno pripisujemo to vremenu in pomladnemu soncu. Šele raziskovanje o delovanju vitaminov je pojasnilo ta pojav, ker se je pokazalo, da povzročča spomladansko utrujenost pomanjkanje vitamina C. Ta vitamin dobiva organizem predvsem iz sadja in svežega sočivja, nekaj pa ga vsebuje tudi krompir. Toda krompir, čeprav ravno on pokriva skoro celo potrebo telesa, zgublja vitamin C čim starejši je, posebno pa ko začne kaliti. Radi tega pametna gospodinja hrani za ta čas sadje predvsem v svežem stanju, pa tudi krhli ga še vsebujejo precej, če se niso sušili na prevroči peči. Severne države v Evropi in zadnji čas tudi Nemčija, gojijo posebno vrsto šipka (divje rože), ki ima velik sad in vsebuje mnogo tega vitamina. Odkar Nemčiji tesna prede za devize, ter nima denarja, da bi mogla nabavljati pomaranče, je v Nemčiji močno razvita propaganda za saditev šipka in za zbiranje sadu. Celotna država sama je začela vzdolž znanih avtostrad (asfaltirane ceste za automobile) zasajati šipek, da tako propagira in usmeri pravilno prehrano prebivalstva. Iz svežega sadu,

Priprava marelične mezge.

Pavlica M.

Nimajo vse gospodinje dragih priprav in posebnih steklenic za vlaganje mezge (marmelade). Zato čutim potrebo, da tu opišem, kako se da na enostaven način pripraviti najboljšo mezgo iz marelic.

Zvečer marelice dobro operi in razpolovi ter potrosi s sladkorjem. Na 1 kg marelic se porabi 0,8 kg sladkorja. Zjutraj vse skupaj kuhaj na močnem ognju v dobri, nezarjaveli ali okrušeni posodi in sicer $\frac{1}{4}$ ure. Med kuhanjem neprestano mešaj. Potem odstavi od ognja in dalje mešaj do popolnega ohlajenja. Nato napolni steklenice. Izreži pergamentni papir v velikosti odprtine pri steklenici, namoči ga v alkohol in položi na samo mezgo, da iztisneš ves zrak.

Na ta način pripravljena mezga ohrani res pravi okus, aromo in barvo po marelicah.

Gospodinjstvo.

Kaj bi morali vedeti o vitaminih?

Kmet in vrtnar sta glavna producenta vitaminov, ker v rastlinah se nahajajo skoro vsi vitamini, ali pa so sestavine rastlin one prasnovi iz katerih se vitamini gradijo.

Rdečilo korenčka, karotin, je izhodna snov, iz katere jetra proizvajajo vitamin A. Ta vitamin vzdržuje kožo in sluzokožo zdravo. Sigurno naše gospodinje nikoli niso pomislile, ko so sejale korenček, da ima ta vitamin A, ki se brez njega ne dajo preprečiti in ozdraviti motnje v želodcu in črevesju, povečana ali zmanjšana tvorba kisline v preba-

vilih in golšavost, ter da se le z njim pospešuje apetit in celjenje ran. Seveda bolan organizem dostikrat iz karotina ne more več zgraditi vitamina A. Zato ga mora zdravnik dajati bolnikom v že izdelani obliki, kakor ga danes kemična industrija proizvaja iz raznih rastlin. Pametna gospodinja pa bo vedno pazila, da bo nekaj korenčka v juhi, napravila bo tudi prikuho iz njega, dokler si organizmi morejo še sami izdelati ta vitamin.

Tudi za vitamin B je kmet glavni producent, ker ga najdemo v luski-

kateremu se izlušči semenje, delajo gospodinje čežano in marmelade. Osušene mesne dele sadu pa kuhajo v kompot. Pri nas takšnega nadomestila za sveže sadje ne rabimo, če se pobrigamo, da v jeseni sadje pravilno dozori in ga skrbno oberemo in primerno shranimo. V letih, kadar ni sadja, bo pa tudi šipek dober, ker ta vsebuje posebno veliko tega vitamina.

Naslednja skupina vitaminov se obeleži s črko D. Njegova važnost je v tem, da preprečuje in zdravi bolezen rahitis (mehke kosti). Otroci rabijo posebno mnogo tega vitamina in čeprav je na kmetih dovolj mleka in sirovega masla, ki ta vitamin vsebujejo, se dostikrat tudi v vaseh ta bolezen pojavlja. Zato se doraščajoči otroci morajo hraniti predvsem z

mlečno hrano. Če se bolezen kljub temu pri otrocih pojavlja, kar je znak, da še primanjkuje tega vitamina, oziroma ga telo ne more pravilno prebaviti, potem je treba otrokom dajati tablete umetnega vitamina, ki jih bo organizem uspešneje izrabil.

Precejšnjo važnost bo imel nekoč vitamin E. Pomanjkanje tega vitamina povzroča nerodnost pri domačih živalih, dostikrat pa tudi le grdo navado, da mati svoje mladiče požre. Posledice pomanjkanja so sedaj že znane, ne vemo pa še, kako bi jo uspešno zdravili.

Gotovo je še več drugih skupin vitaminov, ki jih danes še ne poznamo. Nekoč pa bo znanje o njih mnogo koristilo vsem živim bitjem, ter se praktično mnogo uporabljalo.

Vlaganje sadja z brusnicami.

Pavlica M.

Vrednost brusnic poznajo pri nas samo še v mestih. Na podeželju so poznane samo v krajih, ki mejijo na Koroško. Na Koroškem so pa skoro edine jagode, katere v velikih množinah vlagajo same, ali jih pa primešajo ostalemu sadju. Koroške gospodinje prav malo sladkajo brusnice, nekatere sploh nič, pa vendar ostanejo vse leto nepokvarjene. Baš zaradi tega, ker se ne pokvarijo, so jih začeli že pred leti uporabljati kot nekako sredstvo za konserviranje ostalega sadja. Lahko torej trdimo, da smo se naučili konserviranja brusnic in ostalega sadja pri koroških gospodinjah.

Tekom večletne prakse sem ugotovila, da je najcenejši in tudi najenostavnejši sledeči način vlaganja sadja z brusnicami. Zdrave, nenagnite in ne prezrele brusnice skuhamo z dodatkom sladkorja. 1 kg brusnic primešamo 0.6 kg sladkorja. Lahko pa tudi manj. Brusnice imajo namreč grenkoki okus in čim več sladkorja dodaš, tem

boljši bo kompot. Sadje za mešanje z brusnicami razrežemo in skuhamo posebej in sicer olupljeno. Sadje ne sme biti premehko, torej ne prezrelo in tudi ne razkuhan. Ko se sadje ohladi, ga dobro odcedimo in skoraj suho pomešamo z brusnicami, vložimo v steklenice. Navadno se vzame pol brusnic in pol ostalega sadja. Vrhnja plast mora biti izključno od brusnic. Če se v steklenicah nabere mnogo soka, ga je bolje odliti, ker drugače rado nastopi naknadno vrenje in se raje pokvari. Steklenice pokrijemo s pergamentnim papirjem in postavimo na hladno mesto. Kompot se jemlje iz steklenic poljubno in se ne pokvari zaradi odpiranja. V primeru, da nastopi tekom leta vrenje, je treba vse skupaj še enkrat prekuhati.

Najbolj se ni je posrečilo mešanje brusnic s hruškami, breskvami, jabolki in češpljami.

vi, streha in temelj zadruga. Na zunaj takšni ljudje ne kažejo nobene razlike od drugih zadružnikov, ampak kar je glavno in važno, nosijo razliko v svojem srcu, v svoji duševnosti, ki predstavlja del njihovega življenja in poslanstva v življenju. Pravi zadrugarji ne iščejo nagrad, ne stremijo za pohvalami in častmi, ampak jim je največja čast plodno zadržno delo.

Ročdelski pionirji so se zvijali v hudih krčih celo desetletje, preden so zgradili in vzgojili ljudi, ki bi odgovarjali vsem nalogam. Pri teh skromnih angleških delavcih se to silno nazorno prikazuje kaj pomenijo duševno močni, izredno sposobni in požrtvovalni ljudje za razmah zadržnega pokreta. Dokler ni imela vsaka zadruga vsaj dveh močnih zadržgarjev, ki so bili z zadržno mislijo do dna duše prepojeni, tako dolgo ni bilo pravega razmaha. Šele po pridobitvi borbenega naraščaja v vrstah zadržgarjev, je angleško konsumno zadržništvo nastopilo zmagovito pot.

Nič drugače se ni godilo zadržništvu v Franciji, Danski, Holandiji, Švici itd. Kaj, morda smo bili mi na boljšem? Ne, prav na isti bolezni še bolujemo dandanes, dasi marsikdaj vidimo trkanje na prsa, češ: 40 let delam v zadrugi, petdesetletnico bom obhajal v delu na zadržnem polju itd. Pri tem pa seveda ne pove, kako čedno plačico je vlekkel iz zadruga, da je večkrat, ne večkrat, na stotine in tisoče zadrž šlo rakom žvižgat zaradi petdesetletnih jubilejev molže in sesanja zadržnih sil. To so strašni grehi, ki so se dogajali v preteklosti, ki pa se v bodočnosti ne bi smeli ponoviti. V bodočnosti boste morali poskrbeti zlasti tisti zadržgarji, ki dostojno zastopate mavrični prapor, da poleg drugega zadržnega dela vzgojite tudi prave in resnično borbeno zadržgarje — svoje naslednike. Število teh mladih moči pa se mora v današnjih razmerah podvojiti, če hočemo, da se bo zadržno delo tako razvilo in doseglo tisto, kar mali človek od njega pričakuje. Tisto čudno postopanje nekaterih zadržgarjev, ki mladi naraščaj odriavajo in ga ne puste niti blizu, mora vendar že enkrat izginiti. Sicer je res, tam kjer najdeš pri zadrugi pravega vodilnega zadržgarja, tam tega ni najti; povsod drugod pa nesrečni zaslužek, ki ga največkrat iščejo dvojni zaslužkarji, prepreči, da se mlade in pogosto tudi dragocene moči ne morejo izvežbati v zadržnem delu. Takšen mlad

Zadržgarstvo.

Vzgojajmo borbeno zadržnike.

Ivan Nemeč.

Ročdelski pionirji so pod pritiskom težkih razmer spoznali, da je rešitev malega človeka v skupnosti in trdni povezanosti. Pri ustanovitvi konsumne zadruga leta 1844. so sicer imeli mnogo volje in smisla za rešitev samega sebe, toda velike težave so nastopile ravno zaradi tega, ker niso imeli izvežbanih in borbenih zadržgarjev. Za uspešen razmah zadržne misli in razvoj kakr-

šnekoli zadruga niso dovolj samo zadržniki in vplačani deleži, pa morda tudi še povrh dovolj smisla pri vseh zadržnikih za skupno stvar, ampak mora biti za sigurnost uspeha zadržnega dela **vedno dovolj borbenih zadržgarjev.**

Borbeni zadržgar ni navaden član zadruga, ker krize posameznih zadrž vedno nastopajo le zaradi izgub takšnih članov in so torej zido-

človek pozneje izgubi voljo do vsega, čemur se tudi ni čuditi.

V Sloveniji smo zapustili preteklosti bridke izkušnje, naravnost neverjetne primere zlorabe zadružne misli, ki se bodo še dolga leta v prihodnjosti čutili na našem zadružnem telesu, oziroma na našem organiziranem zadružništvu.

Vsako živo bitje rabi za uspešen razvoj oblikovanje in vzgojo. Jedro in nadarjenost sta človeku prirojena. To naravno bogastvo posameznih ljudi, vsi tega nimajo, treba od prve mladosti smiselno in po načrtu vzgajati, da se že v 18 letnem človeku razvije čut borbenosti za mogočno idejo skupnosti do popolnosti. Zavedni zadrugarji, ki živite med našim narodom in delate v pravem zadružnem duhu, izbirajte nadarjeno mladino, dajte ji vsebino in jo oblikujte, ker bodočnost bo rabila armado zavednih zadrugarjev. V da-

našnjem času boste storili največ za narod in njegov napredek, če boste nam zapustili dobre zadrugarje, odlične zadružne vodnike. Mnogi vedo, nekateri nočejo vedeti, da ves narodni razvoj, ves napredek sloni na idealnih ljudeh, ki kakor živi stebri nosijo tečaje narodne stavbe. Če ti odpovedo, bi se zrušil ves narod. V zadružništvu moramo to pravilo dvakrat poudariti, ker pač sebičnost še povsod za silo nekako rine naprej, pri uspešnem razvoju zadružnega pokreta pa se mora povsem izgubiti. Zato, sebičneži, stran od zadružništva, stran plačane petdesetletnice in smešni jubileji, ker na takšnih, ki se tako pogosto vidijo, ne moremo zadružne misli postaviti na nova pota, od katerih bo odvisna najbližnja prihodnjost vsega narodnega razvoja.

V borbo za prave borce - zadrugarje!

prešano so plačevali 60—63 dinarjev. Ker pa so uvozne države ceno novemu senu znižale, je malo verjetnosti, da bodo po omenjeni ceni plačali tudi novo seno.

Živina: Izvoz živine v Italijo je popolnoma prestal. V Nemčijo izvažamo po določenih kontingentih in sicer je zavod za kontrolo izvoza živine določil nove cene z ozirom na to, da pače sedaj v breme izvoznika le prevoz do meje. Vendar s to novo ureditvijo ni našim živinorejcem nič pomagano, ker so cene ostale v glavnem iste. Obljube glede izvoza živine v Palestino se do sedaj še niso izpolnile, čeprav vse sosedne države pridno izvažajo.

Kmet. šolski vestnik.

Začetek šolskega leta na banovinski kmetijski šoli v Rakičanu pri Murski Soboti.

Na banov. kmetijski šoli v Rakičanu se začne novo šolsko leto dne 1. oktobra 1939. Šola je enoletna in traja od 1. oktobra do 31. avgusta. Šolsko posestvo obsega 97 ha obdelovalne zemlje in 24,5 ha gozda. Na tej površini se goje vse kmetijske panoge v takem obsegu, da tvori zavodova kmetija zaokroženo gospodarsko enoto zase, ki zadostuje v dovoljni meri za teoretični in praktični pouk iz vseh kmetijskih panog, predvsem pa iz poljedelstva, živinoreje, sadjarstva in deloma tudi iz vinarstva. Ob tej razvrstitvi panog si prisvojijo učenci s teoretično naobrazbo tudi praktično znanje, da ga lahko po dovršitvi šole s pridom uporabljajo na domačih posestvih. Vsi gojenci stanujejo v zavodu, kjer imajo hrano in vso drugo oskrbo. Za sprejem je potrebna starost najmanj 16 let in ne večja od 25 let ter z dobrim uspehom dovršena ljudska šola. Mesečna vzdrževalnina se določi po premoženjskih razmerah prosilcev ter znaša 75 din do največ 300 din.

Prošnjo za sprejem (banovinski kolek 10 din) je poslati ravnateljstvu banovinske kmetijske šole v Rakičanu pri Murski Soboti takoj, najkasneje pa do 20. avgusta 1939 in priložiti: 1. krstni list, 2. domovnico, 3. odpustnico, odnosno zadnje šolsko spričevalo, 4. spričevalo o nravnosti pri onih prosilcih, ki ne vstopijo v zavod neposredno iz kake druge šole, 5. obvezno izjavo staršev, odnosno varuha (banovinski kolek 4 din), da bodo krili stroške šolanja, 6. obvezno izjavo staršev ali varuha (banovinski kolek 4 din), ki računajo na banovinsko ali kakodruogo podporo iz javnih sredstev, da bo njih sin ali varovanec ostal pozneje na domačem posestvu, v nasprotnem primeru pa povrnejo zavodu iz javnih sredstev prejete podpore. 7. Davčno ali občinsko potrdilo o imovinskem stanju, o velikosti posestva in o višini neposrednih davkov pri vseh onih prosilcih, ki reflektirajo na znižanje vzdrževalnine.

Društvene vesti.

VABILO

k letnim občnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani r. z. z. o. z.

Spored:

1. Poročilo odbora, predlogi in volitev funkcionarjev v smislu pravilnika, zlasti §§ 2, 3, 6, 7, 8, 9 in 10.
2. Slučajnosti.
3. Predavanje in slično.

Dne 23. julija 1939.:

Podružnica: Sv. Jurij ob Pesnici, po sv. maši v šoli.

Dne 6. avgusta 1939.:

Podružnica: Homec, ob 10. uri v gostilni Repanšek.

Tržno poročilo.

Pšenica. Izgledi žetve so ostali takšni kot smo pričakovali. Tudi Amerika bo baje imela za 25—30% slabšo žetev kot lani. V naši državi še točne ocenitve nimamo. Pričakujemo pa, da bomo imeli za izvoz okoli 20.000 vagonov in to skupno z lani neprodano zalogo. Torej bi morala žetev biti letos za 20—25% slabša. Seveda se ponekod javljajo tudi prav povoljni donosi, ki so večji od lanskih. Toda mnogo pšenice je pleglo in zaradi tega je po kakovosti in teži slabša od lanske. Prizad je dosejal nakupil že okoli 5000 vagonov za izvoz, ki jo plačuje po ceni 165 din. V prosti trgovini pa se pšenica plačuje po din 152—155. Mlinji je dosti ne kupujejo, ker kakor vsako leto, sedaj večinoma stoje zaradi popravil. Posebno se mlini branijo sta-

re pšenice, v kateri je baje precej žizka. Kljub temu so naše cene precej nad svetovno ceno, ker izvozna pariteta proti Liverpoolu znaša 59.50 din, a proti Roterdamu celo samo 49.— din za termenske kupčije.

Koruza. Za izvoz je na razpolago še okoli 250.000 vagonov, kar ni mnogo in se bo gotovo prodalo. Prizad kupuje za izvoz v Nemčijo po Donavi po ceni 114—115 din. Vagonsko blago sedaj manje prodajajo. Cena mu je din 117.— pariteta Indjija. Tudi cena koruzi je nad svetovno pariteto, saj znaša v Roterdamu 77.50 din za termensko, oziroma din 83.— za takojšnjo dobavo. Stanje nove koruze je odlično, posebno v Srbiji in Donavsko-Savski ravnini. Ker je zemlja dosti vlažna, a koruza ravno cvete, so izgledi najboljši.

Ječmen: Cena za novo blago še ni točno določena.

Oves: Novo blago nudijo po din 120.—.

Moka: Cene so ostale nespremenjene.

Sadje: Srbijanska jabolka so zadnji čas precej padla in jih danes plačujejo po 1.50 do 2.— din za kg. Pričakovati pa je še večje padanje cen, ker so jabolane vsepovsod v državi močno obrodile, izgledi za izvoz pa niso najboljši. Zaradi tega priporočamo, da sadjarji hite z vnovčevanjem čim je sadje zrelo.

Krompir: Za novi krompir, rani rožnik zahtevajo v Sloveniji od 65 do 70 din pri vagonem odjemu. Toda ta cena je z ozirom na ponudbo iz drugih predelov države previsoka in ga le malo prodajajo. Pričakovati je seveda nazadovanje cene, kakor je to primer vsako leto ob tem času.

Seno: Novo seno prodajajo po cenah, kot so prodajali staro seno. Za staro seno,

Pridni sinovi manj premožnih posestnikov pa naj obenem zaprosijo za primerno mesečno podporo pri pristojnih sreskih kmetijskih odborih. O sprejemu se obveste prosilci pismeno. Vsa nadaljnja pojasnila daje na željo ravnateljstvo.

Banovinska kmetijska šola Sv. Jurij ob juž. žel. prične 15. septembra novo šolsko leto 1939/40, ki bo trajalo 11½ meseca, in končalo 31. avgusta 1940. Lastnoročno pisane prošnje za sprejem je do 1. avgusta vpslati na upravo šole. Prošnji, opremljeni z banovinskim kolkom za din 10, je priložiti: Krstni list, domovnico, npravstveno in zadnje šolsko spričevalo ter obvezo staršev, z banovinskim kolkom din 4.—, da bodo krili stroške šolanja, v kolikor nanje odpadejo, ter izjavo, da bo njih sin ostal pozneje na domači kmetiji, v nasprotnem primeru pa da povrnejo zavodu prejeto podporo iz javnih sredstev. Oni, ki žele banovinsko podporo, naj prilože uradno potrdilo davčne uprave o višini davkov in velikosti posestva. V prošnji je tudi navesti točen naslov in zadnjo pošto. — Prosilci morajo biti telesno in duševno zdravi, dovolj razviti, najmanj 16, največ 25 let stari, ki so z dobrim uspehom dovršili osnovno šolo. V svoji prošnji se morajo zavezati, da bodo natančno izpolnjevali svoje dolžnosti in se podredili zavodovim predpisom. — Vsi gojenci stanujejo v zavodu, kjer imajo vso oskrbo. Oskrbovalnina znaša din 100.— do 300.— mesečno po premoženjskih razmerah prosilca. K celotni oskrbnini din 300.— prispeva kraljevska banska uprava za vsakega gojence primeren znesek, odmerjen po gospodarskem stanju staršev. Pa tudi sreski kmetijski odbori dovoljujejo revnejšim proslcem podpore. — Sprejeti bodo v prvi vrsti kmetijski sinovi, za katere se predvideva, da bodo ostali na kmetijah kot bodoči gospodarji.

Uprava.

Na banovinski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu se prične novo šolsko leto v začetku novembra 1939. Šola ima dva oddelka: letno in zimsko šolo. Letna šola traja eno leto, zimska pa dve zimi po 5 mesecev. To zimo, ki pride, se vrši I. tečaj zimske šole. Letos se torej sprejemajo učenci v letno in zimsko šolo.

Vsi učenci stanujejo v zavodu (internatu), kjer imajo vso oskrbo. Sprejemajo se pridni, dovolj nadarjeni sinovi kmečkih staršev, ki bodo po končanem šolanju ostali na kmetiji.

Lastnoročno pisane prošnje, kolkovane z banovinskim kolkom za din 10.—, je po-

slati ravnateljstvu banovinske kmetijske šole na Grmu čimprej, najkasneje pa do 10. septembra t. l.

Prošnji je priložiti: 1. Krstni list. 2. Domovnico. 3. Zadnje šolsko izpričevalo. 4. Spričevalo o npravstnosti o onih proslcih, ki ne stopijo v zavod neposredno iz kake šole. 5. Izjavo staršev odnosno varuha (banovinski kolek za din 4.—), s katero se zavežejo plačati stroške šolanja (šolnino). Zavezati se morajo tudi, da bodo plačevali šolnino do konca šolskega leta, če bi sin ali varovanec brez opravičenega razloga predčasno zapustil zavod. 6. Tisti, ki reflektirajo na banovinsko ali kako drugo štipendijo (podpora) iz javnih sredstev, morajo priložiti **obvezno izjavo** (banovinski kolek za din 4.—) staršev ali varuha, da bo njih sin odnosno varovanec ostal na domači kmetiji, v nasprotnem slučaju pa da povrnejo zavodu sprejeto podporo iz javnih sredstev. 7. Uradno potrdilo občine: a) Koliko je posestvo veliko (v ha). b) Kolikšen je predpis direktnih davkov. c) Število družine, posebej, koliko je še nepreskrbljenih ter event. druge družinske razmere. č) Koliko redijo konj, goveje živine, prašičev?

Starost najmanj 16 let in najmanj z dobrim uspehom dovršena osnovna šola.

Pri vstopu v šolo napravijo učenci kratek sprejemni izpit iz slovenščine in računstva. Hkrati se preišče njih zdravstveno stanje po šolskem zdravniku. Mesečna oskrbnina znaša od din 300.— do din 75.— po premoženjskih in družinskih razmerah prosilca in se plačuje mesečno vnaprej. Prosilci za banovinsko znižano mesto morajo priložiti pod 6. navedeno obvezno izjavo in pod 7. navedeno občinsko potrdilo o velikosti posestva in višini letnih davkov z navedbo družinskih in gospodarskih razmer.

Knjižernost.

Inž. J. Teržan: Tajne o ishrani bilja.

Inž. Teržan je izdal v samozaložbi lično in bogato s slikami opremljeno knjižico o tajnostih rastlinske prehrane. Poglavje „rastlina — živo bitje“ govori o važnosti živih rastlin za obstoj vsega nerastlinskega življenja na zemlji, prikazuje razvrstitev kmetijskega rastlinstva po uporabnosti pridelka in odnošaj ratlinstva do podnebja, ki se očituje najbolj z ozirom na vlago in toploto. Številne slike kažejo najvažnejše kulturne rastline iz vseh delov sveta. Poglavje „zemlja — rastlinsko stanovanje“ nas seznanja s klimatskimi področji naše države: poljedelska ravnina, živinorejsko področje in sredomorski obrežni pas. Dalje navaja tipične prirodne rastlinske formacije za posamezna področja: gozdove, travnike in pašnike za vlažno področje, stepe (trave, ki uspevajo v suhih predelih) za suho področje

in grmovje (makija) za sredomorski obrežni pas. V vsakem področju se je razvil pod vplivom klime svojevrsten tip zemljišča. Glavna predstavnik sta podzol (izprana tla v vlažnem področju) in černozem (črnica v suhem področju), med obema pa je več prehodnih tipov, ki so včasih bliže enemu včasih drugemu. Posebno vrsto zemljišč predstavljajo slatine. V zvezi s prednjim navaja za našo državo pokrajine, ki so sposobne za gojitev industrijskih rastlin: južna cona, jadranska cona in obdonavska ravnina.

Poglavje „življenjsko dogajanje v rastlini“ nas seznanja s sestavo rastlin: voda in suha snov. Suha snov sestoji iz organske snovi, ki lahko zgori, in anorganske snovi, ki da pri sežiganju pepel. Dva vira rastlinske prehrane: zrak (posreduje listje) in zemlja (posredujejo korenine). Podrobno navaja, kaj in kako rastlina jemlje iz zraka in kaj in kako iz zemlje, ter kaj napravi rastlina iz enega in drugega. Seznanja nas z vsemi kemičnimi elementi, ki jih najdemo v rastlinah in podčrtava neobhodno potrebne elemente. Poglavje „voda, glavni sestavni del rastlinskega telesa“ nas seznanja z važnostjo urejene preskrbe z vodo za uspevanje rastlin (vloga in potreba melioracij!). Navaja potrebo rastlin po vodi za izgraditev 1 kg suhe snovi. Poglavje „važnost obdelovanja zemlje“ nas seznanja z najvažnejšimi deli pri obdelovanju zemlje in s pripomočki, ki se jih pri teh delih poslužujemo. Posebno poudarja važnost bakterij v zemlji in vlogo hlevskega gnoja za bakterijsko življenje. Zakon o minimumu, analiza zemlje, zbiranje hlevskega gnoja in ravnanje z gnojnico so nadaljnji odstavki tega poglavja. Poglavje „elektriciteta v rastlini“ nam prikazuje prehrano rastlin z vidika elektrolitične disociacije, s potrebo rastline po anionih in kationih, s čimer nam razlaga boljše uspehe z enim ali drugim gnojilom pri določeni rastlini. Poseben dodatek prikazuje jugoslovanske tovarne umetnih gnojil z navedbo, kaj izdelujejo.

Knjiga je tiskana v hrvaščini. Zato jo jezikovno ne bomo mi ocenjevali. Zdi se nam le, da je v tem oziru precej nedosledna (n. pr. vreme in vrijeme, predio, predjeo, prijedeo, itd.), kar ji gotovo ni v dobro. Vsebinsko pa moramo knjigo pohvaliti. Saj podaja zelo zgoščeno — včasih kar preveč — osnovne pojme o tloznanstvu, obdelavi zemlje, rastlinski fiziologiji, melioracijah in prehrani rastlin (gnojenju). Številne priložene slike ponazorujejo povedano, često pa na krajši in razumljivejši način nadomestijo pripovedovanje. S pridom bodo knjigo prebirali oni, ki že imajo nekaj osnovnega znanja, dočim bo za one, ki tega nimajo, pretežka. Želimo, da bi knjiga našla obilo čitateljev iz krogov, ki jim je namenjena, čitateljem pa, da bi iz naukov, ki jih bodo v knjigi našli, črpali tudi materialno korist.

Ing. J. Z.

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{32}$ strani = Din 50 + Din 3 [—] ogl. takse	$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 15 [—] ogl. takse	1 cela stran = Din 1600 [—] + Din 60 [—] ogl. takse
$\frac{1}{16}$ " = " 100 + " 7 ^{·50} " " "	$\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 30 [—] " " "	(26 × 20 cm = 520 cm).
$\frac{1}{12}$ " = " 150 + " 7 ^{·50} " " "	$\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 30 [—] " " "	

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 Din in 3 Din ogl. taksa.
Upravništvo ne prevzame posredovanja.
Vsakega 12. v mesecu se zaključí sprejemanje oglasov za prihodnjo številko.

Iščem oženjenega kravarja,

za moderno urejen hlev do 25 glav živine, do 40 let starega, brez otrok, poštenege, zanesljivega, z ve-

seljem do živine, ki ni pijanec in zapravljivec. Zena opravlja poljska dela. Hrana in stanovanje v hiši, plača po dogovoru. Ponudbe na upravo Kmetovalca pod „Švicar — kravar“.

Trijer,

dobro ohranjen, zelo malo rabljen, poceni naprodaj. Primeren za kmetijske podružnice ali večje posestnike. Anoschek, Ljutomer, Stari trg 58.

Razstrelivo za kamnolome

kamnolit, vžigalne vrvice, kapice, smodnik, lovske potrebščine dobite v konces. trgovini L. Filrsager, Radovljica.

Oglasujte v Kmetovalcu!

SCHICHTOVO
terpentinovo milo
varuje perilo

Posetite
Kavarno „Tabor“
v Ljubljani

Žitočistilnik (trijer)

v dobrem stanju ima naprodaj Kmetijska podružnica v Mengšu. Na ogled pri Janezu Školic-u, Veliki Mengeš 39.

Bukova drva

suhe cepanice, brez klad in okroglice, od 30 do 50 metrov iz ljubljanske okolice se kupijo. Ponudbe z navedbo težiš/a drv in zadojajo ceno poslati na Kmetijsko družbo v Ljubljani.

Najčistejša belina je

RADION
belina

Ure fotoaparati
harmonike
kolesa
torbice
kovčke
nahrbtnike
porcelan
steklo

V NAJNOVEJŠIH VZORCIH
V NAJVEČJI IZBIRI
V NAJBOLJŠI KAKOVOSTI
IN PO NAJNIŽJIM CENAM

STALNO *Sternnecki*
CELJE 30

Največja domača trgovska hiša v Jugoslaviji!

CENIK ZASTONJ

V Afriki . . .

in v Evropi, Ameriki, Aziji, Avstraliji . . . torej na vsem svetu lahko vidite HEID-ove trijerje v obratu, ki žito hitro in temeljito očistijo. Delo s takim trijerjem Vam napravi veselje. Sporočite nam Vaše želje in zahtevajte ponudbo. Prepričali se boste, da Heid-trijer zmore vse, kar Vi rabite.

Vedno v zalogi pri:

Kmetijski družbi v Ljubljani in njenih skladiščih.

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne
kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi,
najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIĆ ZANKL

tovarna olja, lakov in barv
družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIĆ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem
Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev in omastitev domače,
posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive
vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY
LJUBLJANA, Mestni trg 4 (Zraven Rotovža)

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Telefon:
štev. 28-47

v Ljubljani

Brzojavi:
„Kmetikidom“

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun Poštne hranilnice štev. 14.257

Račun pri Narodni banki.

Nove vloge

vsak čas razpolož-
ljive obrestuje po **4% do 5%**

Za vse vloge nudi
popolno varnost.

Otvorja tekoče račune.

Eskontuje menice.

Daje kratkoročna posojila.

Izvršuje ostale denarne posle.

**ZAUPAJTE DENAR
DOMAČEMU ZAVODU!**

*Nekdaj se je razkuževalo seme z morsko vodo,
z vinom,
z gnojnico,
z modro galico.*

Danes se razkužuje seme z **Abavit - Novim**

Zahtevajte prospekte! — To sredstvo se dobi pri Kmetijski družbi in vseh njenih skladiščih.

SCHERING A. G. Berlin. Generalno zastopstvo za Jugoslavijo Mr. Draško Wilfan
Zagreb, Srebrnjak br. 55. Telefon 64-11.

Zahtevajte pri Vašem trgovcu „Naš čaj“! Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju Ministrstva socialne politike in narodnega zdravja
v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004

Na prodaj pri:

Kmetijski družbi r. z. z o. z.
v Ljubljani

J. Blasnika nasl.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA, OFFSETTISK, KARTONAŽA
ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE
VREČICE ZA SEMENA

Ljubljana, Breg 10-12

USTANOV.
LETA 1828

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
izvršuje vse tiskovine solidno in poceni

Kupujte pri tvrd-
kah, ki oglašujejo
v strokovnem listu

„KMETOVALEC“!

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Ljubljana, Prešernova ulica 50

Telefon: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84

Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsako-
vrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut,
borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste,
eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila
v tuzemstvo in inozemstvo, Safe-deposits itd.

Največji slovenski pupilarnovarni zavod Mestna hranilnica ljubljanska

Stanje vlog preko din 420.000.000.—

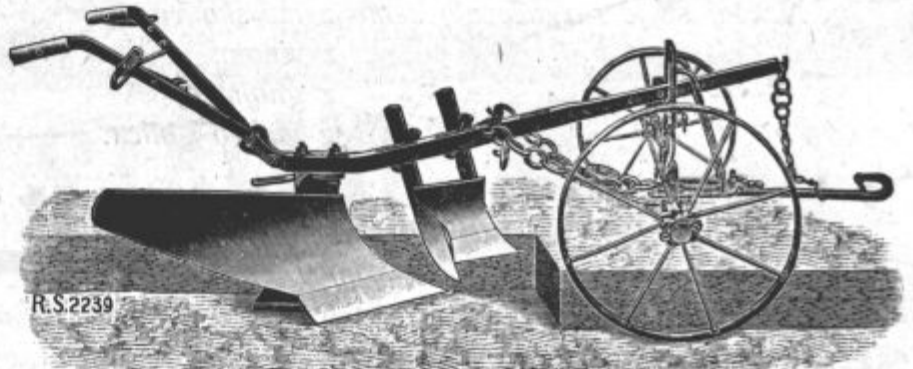
Lastne rezerve nad „ 26.000.000.—

Dovoljuje posojila proti vknjižbi.

Za vse obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska

**SACK-ovi
plugi
so najboljši!**

R.S.2239

V zalogi pri Kmetijski družbi in njenih skladiščih.

Sadonosnike in vinograde boste varovali bolezni in škodljivcev, ako uporabljate priznana škropila:

NOSPRASIT. ki vsebuje bakra in arzenika in zatira istočasno glivične bolezni (škrlu, gnilobo) ter živalske zajedalce, ki objedajo zelene dele trte in drevja.

ARESIN. apneni arzeniat, kot dodatek bordoški, kalifornijski ali solbarjevi brozgi proti grizočim zajedalcem.

SOLBAR. barijev polisulfid proti kodri na breskvi in vinski trti, proti plesni in gnilobi obče.

AFIDON. oljnato-nikotinsko sredstvo proti listnim ušicam, krvavi uši in kaparjem.

NIKOPREN. nikotinski preparat proti listnim ušicam in golim gosenicam (seneni in kisl črviček na vinski trti).

Arbocol - lepilo proti mravljam itd.

ZELIO - pasta za zatiranje voluharja.

Vsa ta in druga sredstva se dobe pri Kmetijski
družbi in vseh njenih skladiščih.

Obširna navodila daje:

„JUGEFA“ k. d.
oddelek za zaščito rastlin, Zagreb